

PAVLI

ÆGINETÆ LIBER PRIMVS,

IOANNE GVINTERIO

Andernaco medico interprete.

QVÆ GRAVIDIS SVPERVENI

ant, & quæ uictus ratio eis conducatur. Cap. I.

VANDOQ VIDEM IN
ter ea quæ superueniunt graui
dis, hæc potissimum infestare so
lent, nauſea, continuæ uomitio
nes, sputa, stomachi erosio, & ci
bi fastidium: non alienum fuerit
remedia quibus ab eis uindicen
tur, perſcribere. Proſunt itaq; ob
ambulationes, cibi non nimium

*Signa gra
uidarum.*

*Quibus qualis
in his generat*

*Quibus medi
camentis.*

*quibus uictus
ratio applicanda
est.*

*quibus agendum
deest.*

*quibus modo uictus
ratio applicanda
est.*

- 10 dulces, uina uermicula, odora, maxime quinquennia,
& moderata potio. Hæc enim omnia ne mulier nau
ſeet uomatq; impedunt. At medicamenti loco uincit
polygonium herbam aqua elixam bibere. item ane
thum & ponticam radicem, quæ indiget uocabulo
- 15 rha nuncupatur. hæc tum ante, tum post cibum licet
assumere. Extrinsecus præcordia adiuuari debent, ca
taplasmate ex labruscæ & pumicæ syluestris flore, cy
tisi smyrniq; coma, & foeniculi semine, siue per se, siue
quomodocumq; uoles miscere, cum palmulis & uino
- 20 ueteri. Aduersus stomachi rosiones confert, calidam
aquam bibere, quiete inambulare, præcordia contege
re lana molli. At eas quæ cibum respuunt, uariis & ad
uoluptatem quæſitis cibis amyloq; sicco sollicitabis,
magis autem hoc obtuleris iis quæ terram edere con
25 cupiscunt, ut in uitio quod Græcis Citra dicitur, acci

PAV, ÆGIN.

A

PAULI ÆGINETÆ

quando potiss.
dicitur appo-
nat.
ratio quæ in
p. m. potiss.
dicitur ut
appetit.
p. ca. caule m. q.
p. ca. ca. rube.
p. ca. ca. rube.

dere consuevit, id tertio à conceptu mense potissimū
contrahitur. Nam tunc foetus omne quod ratione ali
menti ad ipsum fertur, tanquam imbecillior, nequit cō
sumere, unde fit, ut quum uaria ex eo recremēta in sto
macho grauidæ redundant, uaria & naturæ aliena app
petat, exempli gratia, carbones extinctos, cretā Cimol
liam, aliaq; complura. Hanc enim ob causam appella
tionem huiusmodi affectus accepit, uel à picæ auis ua
rietate, uel quòd eadē subinde hoc malo corripitur.
Cibi facit appetentiam labor, & lōgior peregrinatio.
Quæ uero mulier citra labores agere cōsuevit, haud
commode repentinas subibit motiones. Verum acria
quandoq; gustare, præsertimq; sinapi, cibum fastidiē
ti non fuerit alienum. Cæterum eximios pedum tu
mores quos œdemata Græci dicunt, anthyllis quæ in
aceto maduerit super deligata, discutit. Item folia bras
sicæ latioris atq; Cimolia creta ex aceto illita, similiter
alumen cum aceto proficit. R. Et etiam mala medi
ca, quæ citra aliās dicuntur, aquæ incocta pedibus
admouentur.

ut m. ad d.
in mata rube.

DE NVTRICE. Cap. II.

qualis debeat
eligere nutrix

D Eligi nutrix debet, nulli morbo obnoxia, æta
te mediocris, ita ut iunior quinque & uiginti an
nos compleuerit, grandior quinque & triginta
ta non excedat; pectore sit amplo, mamillis magnis,
papillis neq; coniuuentibus neq; auersis: reliquo cor
pore nec admodum obeso, nec nimium gracili. Præ
terea magnum est infanti commodum, si nutrix non
multo ante pepererit, matiusq; si masculum. Vitanda
ei sunt, admodum siccantia, salsa, acria, acerba, acida,
amara, & ualide calefacientia. Item odores tum fœ
di, tum suaues præter modū, condimenta, aliaq; acria
nocent. Ad hæc uenere nutrix abstineat, manus hume
rosq; molendo texendōq; exerceat: puerum ulnis ge
stet, ubi treis iam menses quatuorve excesserit.

quæ m. de mul
p. ca. sit in
fatis l. l. l. l.
quæda

ce b. n. a. qu
u. t. a. c. n.

extractionem quib
geniat: nutrix q;

DE LACTE NVTRICIS. Ca. III.

I Audatissimum lac est, moderatū spissitudine co-
pia, colore, odore, & gustu. Commendatur &
quod in unguē pollicis instillatum, eo inclinato
ad lucem, neq; subito neq; tarde uidetur defluere. Iā
uero in hunc modum probari potest: infuso lacti in
uas uitreum, coaguli exiguū admiscetur, digitisq; agi-
tatur, in quo postquam concreuerit, inspicietur, nuni-
casel portio minor q̄ serum fuerit, hoc enim lac inuti-
le est: contrarium huic, concoctu contumax: probatiss-
imum quod utraq; habet mediocritā.

QVOMODO LAC VITIATVS

tum corrigatur. Cap. III.

L Ac uitiatū hoc modo corrigi debet, si crassius
fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxy-
melite epoto citatur: laboribus cibum præcedē-
tibus eadem extenuabitur. Tunc nimirum in cibo co-
ducunt, origanum, hyssopum satureia, scandix & thy-
mus, item radícula exigua, uetusq; salsamentum cum
oxymelite. At si acrius tenuiusq; lac euaserit, multis q̄
dem tunc laboribus nutricem leuare, sorbitionibus
autem & carnibus suillis, sapæq; & uini dulcis potu,
reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, sorbitioni-
bus & pleniori modo sustentāda est, uinum dulce po-
tul dabitur: pectus & mamillas perficere oportet, qui
busdam cucurbitula quoq; defixa abunde præstitit.

Medicamenta uero etsi lacti generando proficere qui-
dem aliquid sciam, non tamē frequenter ipsis uti præ-
ceperim, ut quæ uiolentiū consumant, est autem foeni-
culi radix, & semen ptisanæ incocta: item cythi folia ex
uino nigro aut ptisanā: melanthiū dulce & anethum,
pastinacæ radix atq; semen, quæ calida prius irrorata
admouenda sunt. Omne uero lac uitiosum, siue cras-
sum, siue acre fuerit & foetidum, puerum qui prius su-
xerit, eadem qualitate inficit. Lac autem acre nunquā
ieiuno exhiberi debet foetorem eius uinum odoratū
& cibi dulces emendare possunt.

A ii

*Descriptio lactis
caudatis;*

*pro bacis lactis
caudatis;*

*Comettis lactis
uicibus; et pro:
si fuerit cras-
sum, et si
ab eis serui;*

*Comettis lactis
acris me tenuis*

*Medicam: pro:
ad lac gener:*

*note quomō
puer. inficit
quali lactis.*

lacte tertio uolumine in capite de mamillis tra-
ctabimus.)

EDUCATIO PVERI. Ca. V.

*quomodo in factu
lactis natus
nutrientis bil*

Primum infans recens natus melle nutriri de-
bet: mox lacte, idq; bis die, aut plurimum ter.
quum autem propterea & alacriter puer assumit,
ac spes est eum posse quod oblatum est concoquere,
tunc iam & cibus solidior recte datur qui non ipsum
repleat. At si forte imprudentibus nobis puer repletus
fuerit, somniculosior autem statim & torpidus magis
euadat, uenter intumescat inflaturq; & urinæ aquosiores
reddantur, quæ repletionis notæ sunt, nihil exhibe-
re oportet, donec cibus prius ingestos consumperit.
Abunde autem fuerit duobus annis lacte puerum enu-
trire, inde ad cibos solidiores transgredi.

DE PVSTVLIS PVERO OBOR-
tis, exanthemata dicuntur. Cap. VI.

*quod a nat.
le funde. c. l.
puer. Gal.
nutritio.*

Pustulis quæ puero per cutem eruperint, primū
sane nullum facessere negotium oportet, ubi
uero probe decreuerint, tunc iam curare tenta-
bimus, balneis, quibus iniiciantur myrti aut lentisci fo-
lia, aut rosæ, deinde rosaceo aut lentiscino utendum:
ceratoq; cum cerussa, ad hæc nitro abstergere lenius
expedit: nam ualentiora non sustinebit. Optimum uero
est nutricem dulciori uictu uti, laudatur item maxi-
me si puer ipse neq; plenior, neque nimis tenui cibo
alatur. At si uenter ipsius non respondeat, tunc mel cibo
insulum simul coquere oportet: si ne sic quidem
descenderit, terebinthinæ instar ciceris iniicies. Humeo-
ctata aluo, milium potissimum offerre conducit.

DE TVSSIET GRAVEDI-
ne pueri. Cap. VII.

*quod a nat.
le funde. c. l.
puer. Gal.
nutritio.*

Quod si quandoq; tussicula aut grauedo pue-
rum affligat, linctus ex melle, quos Græci me-
litifimos uocant, adhibentur. Conuenit igitur
puero beraliore aqua calida loto caput ipsius melle

copioso illinere. deinde digito linguam leniter preme-
re: multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

DE GINGIVARVM PRV

ritu. Cap. VIII.

5 **P**urientibus gingiuis fomento utendum est, &
liberali unctione ex oleo discotto, in quo ceræ
momentum eliquatum sit.

DE DENTIVM ORTV. Ca. IX.

10 **D**entiunt septimo mense pueri: tunc autem in
inflammationes gingiuarum, maxillarum, & ten-
dinum, aliquando conuulsiones etiam eueni-
unt. Tunc igitur puero nihil dādum, quod mandi pos-
sulet. digito autem in lauacro gingiuarum continenter
contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello

15 emolliri debet. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, ca-
put, & maxillæ delicatis lanis puris cōteguntur, oleoq;
dulci & calido fouebuntur: idemq; meatibus audito-

20 riis instillabitur. Cæterum plenius Infantem tunc ale-
re, & calida lauare oportet, & si alui profluuium expe-
riatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipue sis-

25 stunt, contrahere, inspergendo lanæ cuminum: aut ane-
thum, aut apium. Salutare est etiam semē rosarum ad-
miscere, & summam calidæ desiccare. At si uenter ni-

30 hil reddit, melle in glandis figuram coacto, inferius le-
niter irritabitur, aut nepita detrita cum melle illinetur.

35 Porro conuulsionibus puerorum optime uidetur au-
xilium heliotropium in aqua elixum, si puer in hac la-
uetur, confert & irino aut cyprino & lyncionio per-

40 tingere, & uniuersum calefacere. Quum autem exor-
tis dentibus digitos mordet uulneratq; benefaciet ra-
dicem iridis derafam, nec admodum siccam, ore con-

45 tinere. Hoc remedium ulceribus quoq; opitulatur: bu-
tyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarum autē
pruritus, ueteris fassamenti caro lenit.

DE ORIS VLCERIBVS QVÆ

aphthæ dicuntur. Cap. X.

A iii

*med. ad puri-
ta. gingiuarum**quo melle
pueri dentibus
med. ad puri-
ta. dentium**quomodo. sic
dentibus. inq;
quomodo. carid
ris.**in uenter. inq;
dat: quid
gerenti.**quid. quomodo
quomodo. inq;
dentibus. inq;
dicant.*

PAULI EGINETÆ

Oboritur puero etiam ulcus quod aphtha uocatur, nunc subalbidum, nunc subbrubri, aliàs crustæ modo nigrescens, quod omnium periculosissimum & lethale est. Remedio erit, iris cum melle & sicca inspirata. Item rosarum folia contusa, earumq; flos, crocum, myrthæ exiguum, galla, lachryma thuris & cortex eiusdem, & simul, & priuatim singula melle tineta: ad hæc mulla, & mali Punici dulcis succus proficit.

AD FEMORVM INTER-
trigines. Cap. XI.

Femorum intertrigines myrtus arida, iuncus angulofus, & rosæ inspersæ iuuant.

AD AVRES HVMENTES.
Cap. XII.

Aurium humiditates lana ex alumine imposita aut mulsum, aut uinum uetus instillatū, aut crocum ex uino detritum, desiccant.

DE SIRIASI. Cap. XIII.

Siriasis, quæ Latinis adustio infantium dicitur, est inflammatio partium circa cerebrum, eiusq; membranas. concauum in ea sitincipit, concaui iudicium pallore oculi accedit & corporis totius siccitas. Succurrit huic malo uitellus oui sinepiti cum rosaceo linamenti impliciti modo impositus, sic tamen, ut continue renouetur.

ALIVD AD SIRIASIN.

Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion, Latini solarem nuncupant cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem dicunt, cutem carnī adiacentem, aut hortensis solani succum cum rosaceo.

RATIO VICTVS INFAN-
tium atque reliquarum deinceps ætatum, ad usque declinantes.

Cap. XIII.

P Osteaꝝ lacte nutriti infantes deserint, liberiore
 eis modo & suo ingenio hilariter uiuere per
 mitemus: exercitia autem & alimenta leuifora
 præserbentur. Ab anno sexto & septimo, tum pueri,
 tum puellæ, literatoribus blandis humanisq; traden
 tur. tales enim cū animi remissione et gratia docent.
 Animi autem remissio ad probā corporis educatio
 nem plurimum adfert momenti. Duodecimum annū
 egressi, ad grammaticos iam & geometras mittendi
 sunt, corpusq; eorum exercere oportet. A quarte
 cimo usq; ad primū & uigesimum, mathematicis dis
 sciplinis & sapientiæ studio incumbent: exercitiis plus
 ribus propter corporis robur credentur, ut & animo
 & corpore laborantes, à libidinis impetu coerceantur
 his etiam uinum cūcucidendum est. Aetate florentis
 bus educatio absoluta tum animi, tum corporis con
 gruit, eoq; exercitiis omnibus, præsertim qbus quisq;
 assueuit utendum, cibo pleniore & ualenti. Declinan
 tibus autem moderata competit & animi & corporis
 educatio. Exercitia enim qualiacunq; fuerint pro ho
 rum ratione imminueri oportet: alimento detrahen
 dum ut quorum habitus iam frigescere incipiat.

DE FRICTIONE PRÆPARATA

toria, quæ parasceuaſtice dicitur. Ca. XV.

A Nte exercitationem corpus mediocriter cale
 facere oportet, frictione linteis adhibita, deino
 de nudis manibus oleo intinctis p̄ficare: usq;
 dum bene incalescat emolliaturq; colore uiuido ru
 bescat, & in tumorem attollatur.

DE EXERCITATIONE. Cap. XVI.

E Xercitatio motus est uehemens. uehementiæ
 aut finis est, respiratio crebra. Id uero commo
 di præstat, quod partēis instrumentarias morbis
 non opportunas efficit, & functionibus obeundis ua
 lidas: præterea ut alimenta fortius attrahant, præptius
 immutent, & liberalius reficiantur, caloris beneficio

A iiii

*a. 6. et 7. ad
 rito a. gendū*

quid a. in.

quid a. in.

*note quid dicit
 de. uis.*

*quid gendū
 4. 2. 6.*

*quid dicitur
 1. 7. 9.*

*quid gendū
 ante exercitatio
 nōnem.*

exercitatio.

*comoda qui
 inunt. a. b. g. n.*

PAULI AEGINETÆ

quem illa excitauit, adde quod meatus expurget, rescrementa propter ualidam spiritus motionem, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digestionem adiuuat, conuenit ut neq; copiosius neq; crudi, siue cibi siue humores, in uentriculo, aut in testinis contineantur. periculum enim est, ne priusquam probe fuerint concocti, in uniuersas animantis particulas distrahantur. Vnde manifesto liquet exercitationem cibum præcedere oportere. Notæ autē quæ opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarum colore petuntur. etenim aquosæ nondum coctum humorem qui ex uentriculo distributus est, significant: rufæ autem & biliosæ, iam pridem elaboratum esse esse notant: quæ leuiter palleſcunt, initium concoctionis quæ adhuc fit, signant. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est, ita ut uesica prius & aluus recrementis leuentur.

DE EXERCITATIONVM

generibus. Cap. XVII.

Omnis exercitationis commune est, quod animi mali ex se ipsa caloris augmentum excitat. Ex singulis autem exercitationum generibus alia ualida, hoc est, uiolenta est, musculis & neruis robur præparans, cuius generis est quum quis fodit, & maximo onere sublato, aut eodem loco manet, aut paululum procedit: item quum quis quantum maxime poterit inambulat: præterea per funem manibus apprehensum scandit, aliaq; plurima in eundem modum obit. Alia celeris exercitatio est, quæ citra robur uiolentiamq; peragitur. id genus sunt cursus, umbratilis armoſum meditatio, aut quum duo summis manibus concertant, tum quæ per corycum & paruam pilam fit exercitatio. Alia composita est ex ualida & celeri, quædo quas ualidas diximus iis omnibus ut uehementibus uti licet, motus modo celeritatem adicias. Præterea per alias exercitationes lumbi magis q̄ brachia curare la-

quomodo
de generis
sub a bene?

nigra quomodo
exerg. h. d. i.
o. h. a. d. e. n. i. r.

quomodo off.
m. u. s. o. t. u. l. t. i. c. a.
t. e. a. l. i. u. s. l. e. u. i. t. a.
u. e. c. e. l. e. m. i. s.

quomodo off.
d. e. l. e. p. r. a. t. i. o.
u. b. i. n. i. m. u. s. l. i. q.
n. e. r. u. i. s.

- borant: per alias spina tota, aut thorax tantum, aut pulmo. Exereri uero oportet quousque corpus in tumore attollatur & rubescat, motus prompte, æquabiliter & concinne edat. Inter hæc autem sudorem cum calido uapore mixtum cernes. Pausandum uero ab exercitatione tunc primum est, quum aliquod horum fuerit immutatum, nempe si contractior corporis moles uidebitur, ilico desistendum est: similiter quum coloris gratia deperit, cessare oportet. Quinetiam quum motus remittere quippiam cernitur, protinus desinere conueniet. Idem si in sudore ulla qualitatis eius, aut quantitatis mutatio accidat: quum enim is aut minor, aut frigidior factus intelligitur, tunc desistendum scias. oleo mox corpori superfuso, apotherapla uti deinceps oportebit, inde frictionem apotherapeuticam adhibere: ut pædo ribæ factitare solent.

DE GENERIBVS FRIC-
tionum. Cap. XVIII.

- Inter frictiones, dura ligare corpus potest: mollis, soluere, quapropter quæ supra modum resoluta sunt, duriter perfricare oportet: quæ autem astricta, molliter. At si mediocri quis corpore præditus sit, neque molliter neque duriter fricandum id esse constat, sed quatenus licet uterque excessus uitari debet. Siquid est multa & dura frictio, corporis molem deprimit: modica uero & mollis, e contrario implet. Porro tres qualitatis frictionum differentias, si tribus quæ à qualitate ducuntur, iunxeris, nouem coniugationes effeceris, ut subiectum est. Etenim una iuxta quantitatem, nempe multa, si tribus quæ à qualitate sumuntur, duræ dico, molli & mediocri, adiungatur, treis secundum duritæ differentias efficit. modica rursus si eisdem tribus addatur, treis alias procreat. At mediocrius qualitate, eisdem tribus iuncta, alias treis progignit, ut in formula subiecta uidere licet.

PAVLI AEGINETÆ
 QVANTITAS. QVALITAS.

Multa)	}	(Dura	9
Multa)		(Mollis	
Multa)		(Mediocris	
Pauca)	}	(Dura	10
Pauca)		(Mollis	
Pauca)		(Mediocris	
Mediocris)	}	(Dura	10
Mediocris)		(Mollis	
Mediocris)		(Mediocris	

DE VOCIS EXERCITATIO ne. Cap. XIX. 15

Inter uocis exercitationes suavis aptaq; modula-
 tio nihil ad sanitatem tuendam proficit: grauioris
 autem uocis sonus utilis habetur, eoq; exercere
 eum oportet. Ita enim aer copiosissimus inspiratu in
 corpus attractus, thoracem, uentriculum & meatus to-
 tius corporis deducit, dilatat, aperitq;. Quapropter
 ipsa lectione humores qui redundant excernit, fortius
 igitur legentibus, magis & per sudores, lenius aut, p-
 latentem totius corporis perspiratum. Accidit enim
 propter extenuationem multa recrementa, nempe spu-
 ta, mucos & pituitam, p-creatum excerni consumi-
 q;. Iis uero qui propter frigiditate exalfieri desiderant,
 quodnam aliud præsentius remedium esse potuerit,
 q;functio quæ respiratione peragitur. Consilium igitur
 est, hos frequenter legere, ut toto corpore relaxa-
 to, fusaq; carne, arteriam & alios spiritus transitus stu-
 diose rarefacientes, per grauiores uocis actiones mo-
 dulentur. Vti autem oportet uocis officio neq; teme-
 re neq; inconsiderate, sed quæ nec uitiosis corruptisq;
 humoribus repleti sunt, neq; magnæ & euidentes sto-

machi cruditates apparent, ad uocis exercitationem accedendum est, ne corrupti uapores per corpus largius distribuantur.

DE LASSITVDINIBVS OB

exercitationem. Cap. XX.

Vlcerosa lassitudo ab excrementorum tenuiū simul & acrium copia contrahitur. Tensoria nullum quidem excrementum, cuius ratio aliqua sit habenda, in corpore contineri indicat, sed in musculis neruisq; affectus quidam quo tendi uidentur, residet. Ea uero quæ inflammationis speciem præ se fert, in qua nimirum ceu contusas, aut inflammatio ne obfessas partis sentimus, tunc solet incidere, quum musculi impendio excalcrafti, aliquid ex circūfufis sibi recrementis attraxerunt. Est & alia quædā præter has quarta affectio quæ oritur, quum musculi supra quæ par est, siccantur, ita ut cum se exuerint squalens corpus cōtractumq; appareat, atq; ad motus pigrum, Remedium ulcerosæ lassitudinis est, si quæ redundant e uapores fricōne multa molliq; cum oleo copiofiore, quod omnis astrictiois sit expers. Altera lassitudo in qua tensio sentitur, hoc pro curatione desiderat, ut relaxetur, sanè relaxatur quod distentū est. pauca & molli fricōne, eaq; ex oleo dulci atq; egelido: item intermissione omnino, quiete balneis temperatis, atq; in calida mora longiori: adeo si bis terve ipsum laues, plus profeceris. Tertiæ lassitudinis inflammatoris curationis consilium, ad tria dirigitur, nempe, superuacaneæ euacuationem, extenti remissionem, & inflammationis refrigerium, itaq; & oleum copiosum tepidumq; & fricōnes mollissimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiusmodi lassitudines perfanat. pari modo & multa quies, *maxime cōtinua, Quarta affectio nihil sanè à priori consuetudine immutari postulat, nisi calidiorē aquam, quæ sensim contrahat: altero die, apothera piæ exercitationē, ad hæc solū similitur calidū, sic, ut a gri

* Galeus unus affectio continua.

PAVLI AEGINETÆ

protinus in frigidam exiliant, Statim uero oēs qui lassitudinibus laborant, cibo refici debent.

DE CVTE ASTRICTA. Cap. XXI.

A Strictio quam Græci stegnosin uocant, accidit, aut obstructis, aut densatis meatibus. obstructio quidem, ex copiosis, aut ex crassis humoribus crudis concoctionemq; non expertis, oritur: densatio autem, ab iis quæ refrigerant, aut astringunt, aut desiccant. Ac deprehenditur sanè iam dictus affectus, statim ubi se exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum densitate: tum quod in ipsa exercitatione uix incallescant. Succurrit huic affectioni calefactio, quæ ualentiore exercitio, balneisq; calidioribus petenda est. Mora uero in frigido solio diuturna non fit, imo nec ipsa aqua nimium sit frigida. Vbi ueste is sunt induturi, ungentur aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis autem densitatem abunde etiam sanat oleum anethinum, præsertim si uiride fuerit anethum: oleumq; ex populo nigra confectum.

DE SPONTANEIS LASSITUDINIBUS. Cap. XXII.

Quoniam ulcerosa lassitudo ex acrium recreamentorum uirio contrahitur, si quidem paucus omnino uisiosus humor fuerit, apotheras præ exercitatio suffecerit: si copiosior, & altius in corpore redundarit, eiusmodi malo obnoxialis nec exercitationem nec ullum omnino motum iniungemus, sed quiete somnoq; recreatos abstinere cibo totum diem cogemus, deinde uespere pinguius unctis, temperatq; balneo lauat, cibum boni succi & sordibilem exiguam dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim semicrudos humores, si aliquid aliud concoqat. Si ergo his peractis malum conquieuerit, ad pristinam consuetudinem pro ratione reducendi sunt: sin in posterum etiam diem remaneat, de ualentiore iam remedio considerandum est. Si enim uires consentent, duorū

alterum, aut sanguis mittendus est, aut purgatio exhibenda, sed ita ut discernamus, utrum magis expediat. Quod si vires inualidæ sint, sanguinè dimittere haudquaquam oportet, sed deiectionem mediocrem tenere. At si crudi humores omnino fuerint, neq; sanguinis detractio, neq; purgatio, neque exercitium ex usu est, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni seruandi sunt, cibis potionibusq; & medicamentis quæ extenuent incipient; sine manifesto calore, reficiendi. Pro cibo igitur oxymel, modicum ptisanæ, nonnunquam & melle exhibebitur. Quoniam uero præcordia eiusmodi omnibus turgida inflataq; sunt, ac facile quicquid assumperint in status conuertitur, satius fuerit cum cibo peris aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamentum quod diospolites dicitur, uti: item dia trion peperon simpliciter: utilissimumq; ipsis est oxymel. Potui sunt apomel, præsertim ubi coacuit, uinaq; leuiter aciescentia. cibi erunt qui sine calore attenuent, cuiusmodi est capparitis si ex oxymelite, aut oxelæo assumatur. Porro tensionis lasitudo quæ sine exercitiis oboritur, copiam innuit solidas corporis partes distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest, aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu lauciare. Quæ uero inflammationem repræsentat lasitudo spontanea, ea ne paucis quidem horis, nedum duobus tribusve diebus eodem tenore consistit, sed protinus febrem accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractioe malo prius occurreris. Præstitit autem, si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrudere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: secundo autem, ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturq; bonæ fortunæ beneficio opus habent.

PAVLI ÆGINETÆ
VICTVS SENVM RAO

tio. Cap. XXIII.

S Enectus quum sicca frigidaq; existat, per calefactentia humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda est, citra lasitudinem: imbecilliores ter die cibo refici debent: ad tertiam quidem horam, panis exiguo cum melle attico: septima vero hora ubi frictionem exercitationesq; ipsis congruas & balneum fuerint experti primum sanè quæ aluum emolliunt, assument. deinde pisces, aut auiculas, hinc post cenam ea quæ optimi succi sunt & ægre corruptuntur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti præcipue quibus de calculo in renibus creato, aut et podagra suspicio est quando petroselinum uino recte iniicitur. At si quando pituita in uentriculo contracta, necessitas est aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem uictus rationem digrediendum est: contra quod fici maturæ ante alium cibum ipsis exhibentur: per hyemen uero caricæ si nullum in dextra præcordiorum parte uisum accidere sentiant. At quia serosa pituitosaq; in senili corpore excrementa colliguntur, urinam quotidie promouere consiliû est, & aluum subducere, præsertim oleo ante cibum epoto. Clarum uero est, omnia olera ante cibum ex oleo, garoq; sumi oportere: itè oliuas muria seruatas, quas halmadas dicunt, & damascena. Quòd si uenter magis strictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & unicum abunde sunt, benefacit etiã resina terebinthina, interim unius auellanæ, interim duarum triuue magnitudine sumpta. Tam oleum quibus aluus contracta est, per clysterem utilissime infunditur.

DE RVGOSO CORPORE.

Cap. XXIII.

F Rugat corpus erui farina, uiti albæ mista. ALIUD SMEGMA QVOD continue illinetur. Fici pingues simul cum bryo.

LIBER PRIMVS. 8

nia contusa, farina erui uita, aut sepiæ testa cum melo
lis momento trita.

QVOMODO CORPVS SVA
uiter oleat. Cap. XXV.

5 **V**T corpus bene oleat, eidem unctioni cupressi
comam aridam contusam admisceto, aut pi
ceæ corticem. Meminisse uero debes, ut ma
ne postquam corpus uestimentis munieris, pauxillū
cassia aut sabina herbæ degustes.

10 QVOMODO HABITVS IN
calescat. Cap. XXVI.

15 **A**D habitudinem calfaciendam in balneo uten
dum est hoc puluere, qui recipit, nepitā, samp
sichum, hysopum, baccas lauri, rorem maris
num, lapidem pyritem, salem, fecem combustam, ni
trum, pumicem, pro cuius ratione: item sinapis, her
bæ pediculariæ & cocci gnidii momentum. à balneo,
acopiulus erit quod calefaciat: unum uermiculum,
uetus potui dabitur, item potio medica ex mulso, pi
20 pere, ruta, & consimilibus, utilis est.

QVOMODO COLOR MA
lus emendetur. Cap. XXVII.

25 **C**Orpus decoloratum pallidum uel uita iucunda
& cibus boni succi emendat, miscetur autem
huic radícula, porrum, & uiride cicer, iam ma
li punici dulcis succus sorbitionis modo sumptus, bo
num colorem efficit. Proficit etiam oleum cui bryo
niæ radix diutius sit incocta, idem & corporis cutem
intendit erugatq; smegmatis autem miscere oportet
30 glutinanta quæ sunt ex quopiam astringentium, fari
na, bulbo, narcisso & bryoniæ radice, bene colorant, si
copia datur, tum radix tum semen amaræ amygdalæ
in aqua elixa, & in balneo adhibita.

AD LIVORES. Cap. XXVIII.

35 **L**uescere senum corpora prohibemus, si cu
tem ipsorum crassam, ita ut minus iniuris

PAULI ÆGINETÆ

pateat, & habitum calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id assequamur, sale in balneis, super partem quæ nigruerit uti conueniet, eandemq; fomētis perspongias decocto radicalē aut absinthii immerfas, adiuuare.

QVOMODO DENTES AB iniuria asserantur. Cap. XXIX.

Dentes ab iniuria uindicabis, si primum caueas ne cibi quos ingesseris corruptionem experiantur, mox cōtinuam uomitionem deuites: deinde escas dentibus incommodas, nempe ficus aridas: mel coctum & satis durum factum, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinosa, quæq; adeo frangi contumacia sunt, ut dentibus commoueant, in superuitate oportet, quæ dentibus stupefaciunt, perfrigida cum ista & putrida. Conducit itidem secundum cibū dentibus purgare.

QVOMODO GRAVIS AUDI tus corrigatur. Cap. XXX.

AD grauem auditum corrigendum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas est, sordibus expurgare: per interualla autem lintheum dropaci intinctum ipsis demittere, atq; prius expressum retrahere. summè enim meatus purgat, & si mul auditum auribus reddit. Deinde aliquo erui in str inserto, meatum ad diem obturabis: postea ipso exempto, quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anserino, cum exiguo fellis bubuli perunges. Rursus diebus aliquot interpositis sinapi & ficis contritis factum penicillum ad ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in asphodeli radicis succo deferbuerit.

AD OCVLORVM CALIGINES. Cap. XXXI

NE caligine oculi corripiantur, quum in aquam frigidam te mergis, illos diu in eadem apertos esse

10 *ros esse conueniet. hinc enim robur uisus adiditur. Lestione uero non te fatigabis, uino crasso & dulci abstinerebis, similiter cibus qui in superiore uentriculo diu remorantur, concoctu difficiles, & qui humores lentos crassosq; generant: cuiusmodi sunt crucea, porrum, & omnia quorum acrimonia sursum effertur. Vitare item oportet supinum incubitum diuturnum, frigus, uentos contrarios, fumum & puluerem. Iam uero aquam oculis instillare quotidie ad mesem totum, iuuat, quæ in hunc modum præparatur, scentium uiride sicill uasi extrinsecus picato, cum aqua celesti demittitur, deinde exempto scenticulo quod reliquum est repones.*

DE REPLETIONE. Cap. XXII.

15 **P**urimum noxæ ciborum repletio conciliat, quanuis probam in uentriculo concoctionem sortiti sint. Nam quum uenæ nimium repletæ laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur & flatu implentur, credibile admodum est, grauisimas ex hac causa ægitudines procreari. Quum igitur uentris urget repletio, interim uomitu quod redudat, interim per aluum excernitur: in totum inuaidior hæc, ea est quæ uenis accidit, nõ tamen & ipsa admitti debet, sed si quis impendio plura assumpserit, statim eum uomere oportet, periculum etenim est, ne obita concoctione uenæ repleantur: magisq; si intemperantius cibus continue assumptis, nullam deinde uacuationem experiat. uomitu igitur sollicitari debet priusq; cibi corumpantur. At si aliquid eum impediât, aluus soluta frequenter succurrit. sin minus illa fluxerit, certe diutius dormire & potui aquam calidam frequenter sumere, consilium est. Vbi iam abunde concoxerit, præsertim aluo largiter fusa, lauacris fomentisq; adiuuare, siliamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At si neq; descenderit aluus neq; celeriter obita est concoctio, sed corpus uniuersum graue, ad

PAULI AEGINETÆ

motus pigrum, & somno lentum fuerit, præter rationem quodammodo torpescat, uenarum repletionē esse cognoscat. Qui uero præter hæc lassitudine premuntur, eos conuiescere dum uentriculus ingesta cōcoquat, deinde laboribus inanire expedit.

DE EBRIETATE. Cap. XXXIII.

Ebrietatem uomitus repente obortus discutit: itē aquam & mullam liberalius super bibere uincit, atque sic uomere, usque dum plurima reiecerint, ac stomachi uellicatus obtundatur, à uomitu solium in gressi copiose ungentur, reliquo tempore cōquiescent, & accurate cooperiti diutissime dormient, quousq; temulentia discutatur.

QVIBVS CIBI CORRVM

puntur. Cap. XXXIII.

Cibus in uentriculo uitijatis, si quæ corrupta sunt deiiciuntur, maximum ad sanitatem est compendium: sin minus, iis quæ leniter subducunt aluus irritanda est. Huiusmodi autem malo affectis uomitus ante cibum uini passiq; potu excitatus, conducit. Nihil præterea uel nidorosum, uel graueolens uel in totum cibum corruptioni opportunum assumere ipsos consuluerim, sed ea quæ boni succi sunt deligere. Iam per inueterualla temporis mediocria aluum subducere, ex iis quæ mediocriter purgant ita affectis confert.

DE VENERE. Cap. XXXV.

Veneris hæc sunt commoda: humores superuacuos inanit, corpus agile præstat, in augmentū promouet, & uirile magis efficit. Quantum uero ad animum spectat, impeditam intelligentiæ uim dissoluit, iratos mitigat, eoq; melancholicis coitus, siquid aliud, remedium est accommodatissimum: item alio modo insanientibus integritatem sensuum restituit. Iā pituita redundantibus uenus est utilissima; alii enim cibum respuentes, eius cupiditatem hinc recuperant: alii, continuis per somnum ueneris imaginibus libe

rati sunt. Cæterum natura ueneri idonea est calida &
 humida, ut quæ reliquis salacior sit. Minime uero
 coitum excitat uictus qui siccat refrigeratq; ætas senilis,
 tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humi-
 da calidaq; adhiberi debet, mediocritas & laborum
 & ciborum. Quemadmodum uero moderati labo-
 res, ita etiam concubitus ipse mediocrijs conuenit.
 Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam con-
 suetudini præbet. Requirit autem libido, si quid aliud,
 alimenti exuberantiam, eoq; cibi potissimum ualens-
 tis materiæ utiles sunt: ex piscibus autem polyodes,
 etenim præcipue ad uenerem incitare creduntur. his
 adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orni-
 num, erysimum, eruca, & napi, quæ in medicamentorū
 uicem dantur: ex leguminibus profunt, faba, cicer, erui-
 lia filiquæ, & pisæ, quæ præter quod largiter corpus a-
 lunt, flatibus replent. Ruta igitur quia flatu discutit abo-
 letq;, ideo etiam ueneris ardorem obtundit, magnifice
 autem probo uuas ut quæ humectent, & spiritu sangui-
 nem replent, qui in uenerem proritat. Quum igitur
 concubiturus es, nimiam satietatem, crudelitatem, las-
 situdinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio præcel-
 serit similiter repentinum alui profluuium, licet nonnisi
 quam uenus diuturnum fluorem desiccet. At uehemen-
 teis coeundi cupiditates non laudo, sed potius resistere
 eis consulo, præsertim iis quos morbus aliquis infestat.
 Saluberrimum igitur post exercitationem, balneum mo-
 deratumq; cibum, uenerem exercere, ita enim uiribus
 conducit, & frigus obortum minus offendet. Tempus
 autem concumbendi opportunum est, secundum cis-
 bum, ut supra dixi, antequam somnus inuadat, las-
 situdo siquidem ex coitu contracta obdormienti statim re-
 mittitur. Id uero tempus etiam liberis procreandis ac-
 commodum est, tum alijs de causis, tum quod mulier
 consopita, genituram facilius retinet.

PAULI AEGINETÆ

AD EOS QUI VENEREM

exercere nequeunt. Cap. XXXVI.

Naturalia continue pingui ungentur, cui adie-
ctum sit narcissi radice momentum, aut cocci
gnidii, aut pyrethri, aut herbæ pediculariæ, aut
seminis urticæ, aut uiticis. Potiones cõgruunt, ex pipe-
re, aut satyrio, aut eruca, aut cnico, aut simul omnibus.
esse confert ante cibum bulbos tostos, rubentes ac
exiguos, cum sale & oleo, aut scillæ, tabefactæ modis
cum: item compositis aduersus hoc uitium inscriptis
remediis utendum est: item subinde lasciuia legere
competit.

DE IIS QUI IMMODICE

coierint. Cap. XXXVII.

Quonia ex immoderata uenere corpus rarius,
frigidius, siccius, & imbecillius euadit, ratio est
ad mouere quæ densent, calefaciãt, humectent,
confirmet; qui igitur immodico concubitu exhau-
sti sunt, uestimentis calidis operti cõquiescent, somno;
longiore, donec corporis contentio sublidat, rescietur:
atq; sic ab imbecillitate sese uindicabunt.

SI SEMEN GENITALE RE

dundet. Cap. XXXVIII.

Nonnulli semine copioso & calido collecto, in
uenerem prouunt: quod cum egresserint, cor-
pus inualidum, stomachum resolutum obti-
nent, extenuantur siccanturq; ob quam causam si rursus
à concubitu abstinerint, capite grauantur, & ueluti ex
repletione cibum fastidiunt, deinde statim ueneris ima-
ginibus obnoxii eodem modo afficiuntur. Nihil igitur
his quod semini augendo efficax est, sed potius & cibi
& medicamenta quæ id corrumpant, offerri debent. à
balneo renes oleo rosaceo, melino, & omphacino per-
ringere oportet. Satius autem est oleum cera addita,
ne defluat, crassius efficere, miscereq; succum aliquem
refrigerantem, nempe semper uiui, solani, cotyledonis

& psylli: ac horum quidem per ætatem, reliquis autem
 anni temporibus, tum aliorum, tum lactuæ succum: ite
 lini semen quod aqua fuerit incoctum, nam hoc quoq;
 refrigerantem succum exhibet. Ad hæc lamina plum
 bea lumbis subiecta, ueneris insomnia cohibet. Iã her
 bæ refrigerante uel præditæ si cum ruta substernantur, &
 teneris uticis furculis, idem præstant. Præterea semen
 *lini & rutæ in cibo sumptum. Cauendum uero est, ne
 lumbis uehementer refrigeratis, renes offendantur.

*Oriba
 sius uiti
 cis.

SI PERFRICTIO NOCVIT.

Cap. XXXIX.

Qui frigori nimio patuerunt, locis calidioribus
 decumbent, cyprino aut irino peruncti, postea
 ubi modice incaluerint, piper, myrrham cum ui
 no dulci odorato & ueteri assument, aut liquorem cy
 reniacum cum uino uel aceto, aut pyrethri castoriuæ
 ex aceto: cibo autem calidiore recreandi sunt.

SI INSOLATVS ADVS

fit. Cap. XL.

Si qui uero exusti in sole sunt, his locis aeri exposi
 tis decumbendum est, perfundendaq; frigida, fa
 cies, manus & crura: si siti conficiuntur, frigidam
 aquã qui assuerunt, bibent, atq; hæc pro ratione, & non
 uniuersim facere expedit, cibum assument exiguum, q
 facile in membra distribuatur, humidiores potius quã
 densiores.

DE PITVITA IN SVPERIO

re uentriculo redundante. Cap. XLI.

Quod si in aliquem interdum incidas qui cibos
 ualentis materiæ auerfetur fastidiatq; admodũ
 & si assumere compellas, nauſea afficiatur, so
 la uero acria appetat, neq; iis quidẽ oblectetur, sed uen
 tris inflationem nauſeamq; sentiat, ac paululũ ructibus
 solis leuetur, interim uero & ipsi cibi quos assumpsit,
 præsertim in acorem conuersi, uitentur, omnino intelli
 gendum tibi uenit summam curationis existere, ut pituã

B iii

tam à uentriculo abstergas. Ego quandoq; ita affectum noui, q; radiculis ex oxymelite sumptis, incredibili crassioris pituitæ copia uomitu egesta, integræ statim sanitati restitutus sit.

Q VOMODO FACILE Q VIS

uomat. Cap. XLII.

Quoniam laboriose uomentibus multa solent absurda superuenire commodum fuerit quomodo quis facile uomat, exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat, & ne qui audiuus nonnunquam cibum ingesserint cruditate laborent, uis noq; liberalius sumpto offendantur, prohibet. At quæ offerentur, neque acerba neque sicca erunt, sed partim dulciora quodammodo humidioraq; partim aciora. Commendatur ad hæc radícula, eruca, salsamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Pro mouet uomitus etiam ex leguminibus ptisana cui mel additum sit, lomentum, carniū pinguia. uerum non solum iura ipsarum, sed ipsas quoque integras deglutire oportet, eoq; uomiturus non diu madendis ipsis immorabitur, omnia uero per coctionem mollia flaccidioraq; erunt. Iam constat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in stomacho magis supernatent, atque eam portionem egelidam assumi. Confert etiã amygdalas meli intinctas comedere, ac placentas gustare, item pepo nis & cucumeris semen maceratum detritumq; cum melle assumere radicemq; cucumeris cõtritam ex melle. At qui ualentioribus uti uolunt, narcissi bulbo aquæ incocto, uinum temperant. Mouet autem uomitiones irinum quoque unguentum, si digitis eo perunctis, irrites. Porro uomentis interest, ne, cesset uel intermittat, usque dum omnia eiecerit, à uomitu os colluat, faciemq; posca aut aqua abstergat, id nanq; dentibus concludit, & caput releuat.

Q VÆ SANIS ALVVM SVBDV

cant, & quæ urinã moueant. Cap. XLIII.

V Eterum nonnullis satis esse ad secundam ualitudinem tuendam uisum est, si aluus quæ tidie & urina pro ingestorum copia, sine uitio & abū de responderet, ac quum uacuatio iuxta proportionem accidebat, commēdabant: sin minus, promouebant uris nam quidem scandice, apio, asparago, petroselino, aniso, nepita, origano, absinthio, graminis carduiq; radice, cytiso, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum decoctum cum uino potui exhibebant, hæc enim per urinā sanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipiuntur. Aluū adiuuabant terebinthina, ex qua oliuæ magnitudinē dormituris deglutitiēdam offerebant. At quū acrius subducere eam cogitamus, rheu momentum admiscēbimus. Accommodata deflectionis sunt, oua sorbilia: ex oleribus, beta, malua; item cochlearum ius, atq; que hæc forte abunde erunt. Efficacior est herba Mercurialis, in aqua cum sale elixa comestiq; eiusq; decoctum potui datum: similiter folia sambuci, idem præstat polypodii radix duobus denariis salsamento inspersa, aut etiam in pilana sorpta, ad hæc serum lactis cum sale aut melle, ad treis heminas quatuorve assumptum: ueteris quoque gallinæci ius, tum per se, tum cum cnici denariis duobus, nonnunquam & aloetrium cicerum instar secundum cœnam recte assumitur. Præstantissimum uero est epithimum in uino post mediocrem cœnam potum: quī acrius uacuare desideret, mane epithymi drachmā ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

DE CLYSTERIBVS. Cap. XLIIII.

I N quibus uenter ægre descendit, & stomachus imbecillis medicamenta ad subducendum efficacia non sustinet, clysteribus utendum est, quum pituita quidam in intestino residet, iis quæ sunt decoctio caricarum, betæ, niri, syluestris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum siccitas magis urget, iis quæ constant

B iiii

PAULI ÆGINETÆ

althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo, interim etiam oleum per se dimidiæ heminæ mensura iniectum, abunde proficit, non tamen continue id faciendum est, ne natura his irritata, spontaneæ excretionis obliuiscatur.

DE GLANDIBVS. Cap. XLV.

VTimur etiã glandibus subinde stercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clysterẽ inditum est, non egeritur. Finguntur autẽ glandes ex sale tosto, melle & nitro: item thymus discoto melli additur. Fiunt etiã ex resina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipsas oleo delinere conuenit. præterea pyrethrum aut piper admiscetur, conuentq; resolutionem expertis, & iis qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Insuper centaurium picis & ceræ admiscetur, ac naturalium resolutionibus aptum est præsidium. In fantibus autem etiam salis gramus imponitur. Fit quoque glans ex ficibus cum nitro laut ex uua passa, nitro & cumino. J

Instauratum ex Oribasio.

DE IIS QUÆ PER OS CAPVT

purgant, apophlegmatisini uocantur, & quæ p nareis, unguentisq;. Cap. XLVI.

Humores in capite residentes per sputa uacuumus, quod si leuiter facere uoluerimus, piper cum mastiche temperabimus: si acrius uacuare libet, pyrethrum aut herbam pediculariam mandipiciemus. Item anemonæ utriusq; radix mansa pituitã prouocat, capparisiq; radice cortex. atq; huiusmodi remedia serofum excrementum uacuant: crassam uero lentamq; pituitam, sinapi cum oxymelite gargarizati, aut sapa in qua origanum, aut hysopum sit incoctum. Ego autem eam sinapi ex oxymelite admisceo. At si cerebrum muco purgari desideret, acribus eum remediis, quorum nonnulla etiam sternutamenta mouent, euocabimus. Ita q; anagallidis utriusq; & anemonæ cu

iusius, & betæ succus per naris purgat: item cucumeris
 syluestris foliorum succus naribus ipse & per se & cū
 betarum decocto succove infunditur, sternutamentum
 uero crudis humoribus qui in thorace, pulmone & ca-
 5 pte continentur, non expedit. os autem eiusmodi illine-
 tur ungueto, quod recipit sinapi cum betæ succo: eoq;
 palatum & columellam illinito, idem etiam per naris
 purgat. Iam melanthio quod facile paratur, ad narium
 illitionem subinde usus sum, interim aceto acri pridie
 10 macerans, deinde post die cum aceto rursus læuigans
 infundensq; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem
 melanthium detritum, similiter illeui. Ita & Archigenes
 eo usus est, quum narium foramina obstruerentur: prio-
 ri autem ex aceto, Criton in morbo regio uti solebat.

QVÆ MENSEIS DVCVNT.

Cap. XLVII.

QVæcunq; urinæ ciendæ sunt, eadem omnia
 mensis dicunt, nempe brassicæ radicis deco-
 20 ctum potum, Persicæ radix, ruta, chrysanthe-
 mon, dictamnū & erucæ semen: item quæ ori uul-
 apponuntur, mensis commouent, ut ruta cum melle
 trita, aut porri succus, aut allium tritum appositum, aut
 myrrha cum uino læuigata, aut leporis coagulum.

QVÆ SVDOREM MOVENT.

Cap. XLVIII.

SVDorem eliciunt chamæmelū aridum tritumq;
 et oleo inspersum, si summe cui ualide infricetur:
 seseli, pyrethrum, cachryx, anisum, similiter oleo
 30 inspersa. item nitrum tostum non nimis tenue, cū oleo
 efficax est: ad hæc salis flos oleo temperatus, & liquor
 cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq; ci-
 ceris magnitudine. Pari modo nepita & pota cū mulo-
 sa, & extrinsecus cum oleo infricata proficit.

DE AERE. Cap. XLIX.

35 LAudatissimus aer est, qui exacte purus: is autem
 nimirum erit qui non ex stagnorum, aut paludū

PAVLI AEGINETÆ

uapore exurgit, neq; ex barathro quodam pestilentem
 auram exhalante prouenit: ita qui ex cloaca magnam
 ciuitatem purgante eructatur, uitiosus est. Quinetiam
 nebulosus similiter sanitati non facit, quemadmodum
 etiam qui in conualli altis undiq; montibus contentus,
 nullam auram recipit. Hoc igitur modo uitiosus aer
 omni ex æquo ætati nocet, omniq; temperaturæ: sicut
 optimus prodest. At qualitate uarians aer, calore dico,
 frigiditate, siccitate, & humiditate non similiter uniuersos
 afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus
 utilis: intemperatis, qui contrariam temperiem habuerit
 confert.

DE AQVIS. Cap. L.

A quarum præterea & uirtutes & uitia cognita
 habere expedit, ut quæ in omnem ferè uitam
 magis q; ad quamlibet uictus rationem requirantur.
 Ea igitur optima aqua censenda est, quæ nullam
 aut gustu, aut odore qualitatem repræsentat, sed protinus
 bibenti suauius est, & uisu pura limpidaq;: quum etiã
 à præcordiis statim descendit, melior alia quærenda
 non est. Nam quæ in præcordiis residet diutius, uentri
 culum ferit, inflat, grauatq;: uitiosa censetur, huiusmodi
 aqua neque cito calefit neq; refrigeratur, sed quæ in
 ipsa elixantur, tardissime peiusq; decoquuntur. Præter
 ista itaque talem aquam experimento discernere. Qui
 uero notis quoque eam uolet agnoscere, iis quæ dicentur
 attendat. quæ enim ad septentrionem spectat, à sole
 auersa, tarde permeat, & indomita lente calefcit & re
 frigeratur. quæ autem ad orientem per uenas quasdam
 terræ propens, citissime calefit, iterumq; refrigeratur
 protinus, hanc optimam esse sperandum est. Probatur
 item quæ ætate frigidior, hyeme calidior est. Nonnulli
 & pondere aquam examinant, leuem præstare credentes
 hoc igitur si aliis à me commemoratis accedit, com
 mendatur, uerum sola hæc bonæ aquæ nota non sufficit,
 quanquam imbrum aqua auctore Hippocrate les

5 tuisima fit, dulcissima, limpidissima, tenuissimaq; , eo
 quod sol leuissimum & tenuissimum attrahat , ac id
 non ex alia aqua solum, uerum ex mari quoque &
 corporibus : quapropter etiam omnium promptis
 10 sine putrefcit, ceu diuersis ex qualitatibus cons
 fiata . Nemo autem aquam putrefactioni opportunus
 nam deterrimam esse existimet . nam mutationis fas
 cilitas uirtuti potius , quam uitio tribuitur . Quæ igitur
 tur aqua optimæ notas habet , si prompte etiam put
 15 trescat, ea censetur saluberrima , etsi quum mutari inc
 cipit, occasionem raucedinis, tussiculæ, & grauitatis uo
 cis, præbeat . At inter imbrium aquas , æstua quæ to
 nitru decidit , præstantior est, quam quæ nimbis des
 missa est . Ex glacie & niuibus aqua, insaluberrima est .
 20 Nam ea congelascente, tota pars tenuior exprimitur .
 Porro limosam fœdiq; odoris & absurdas respiciens
 tem qualitates , recte decoques , atque ita meliorem
 redditam potui dabis uino temperatam : si astringit
 dulciori : aliam uero , acerbiori . Nonnullas percoias
 25 re expedit , nempe limosas , salas , & bitumen refe
 rentes . Cæterum frigida uehementer aqua à cibo as
 sumi debet, non tamen uniuersim cumulatimq; . Non
 desunt qui cibos & potiones aduersus aquarum uis
 tia inuenerint: ac alii cicerum decoctiones præbunt,
 30 uel eadem quoque edunt : alii canalicem similiter
 cum pisciculo quodam elixam , item fœniculum: reli
 qui betam & cucurbitam sale conspersam cum uino di
 lutiore præsumunt .

DE LAVACRIS. Cap. LI.

30 **A** Quæ frigidæ lauationem ita quidem laudo,
 ut nõ sis qui nullo uictus delectu agunt, ex usu
 esse dicam, uerum solis illis qui eodem accurato
 35 to, laboribus, & cibis sicut expedit, utuntur. Porro uulga
 ribus q amplius interdū refrigerari desiderant, abunde
 est natate p æstatē, si iuuenes sint, carnosi & frictioibus
 ante excalfacti. Sint autē qui aquam ingredientur , neq;

PAULI ÆGINETÆ

uenere, neque alio quodam modo lasi, neque cruditate
sentiant, neque uomitu, aut alio inaniti, neque uigiliis defas-
tigati. Periculosum enim si quis ita affectus frigida la-
uacro utatur. Calidum uero balneum & optimum &
utissimum est: lasitudinem soluit, humorum repletio-
nem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emol-
lit, flatus ubicunque decubuerint diffundit, somnum con-
ciliat, carne replet. Est autem aptissimum omnibus, &
uiro & mulieri, & puero & seni, & priuato.

DE LAVACRIS NATVRA

libus. Cap. LII.

Naturalium balneorum alia nitrum, alia salem,
alia alumen, alia sulfur, alia bitumen, alia æs, alia
ferrum representant: nonnulla composita ex his
omnibus reperiuntur. Itaque aquarum sponte proueniens
tium uis est quæ desiccet & calefaciat ampliter, ac hu-
midis frigidisque maxime conducunt. Iam uero quæ ni-
trum & salem obtinent, capiti, thoraci fluxione tentato
stomacho humentiori, aquæ inter cutem, tumoribus la-
xis qui ex morbis proueniunt, & pituitosis sunt accom-
modatæ. Aluminosæ sanguinis reiectioni, stomacho
uomitioni opportuno, immoderatis mulierum purga-
tionibus, continuisque abortibus, utiles existunt. Sulfuro-
sæ neruos emolliunt, calefaciuntque, & dolores mitigant,
stomachum uero eneruant euertuntque. Bituminosæ ca-
put replent, instrumenta sensibus distribuendis dicata,
offendunt: si autem quis diu immoretur, calefaciunt, &
temporis processu emolliunt. Quæ æris naturam oc-
cupant, ori, tonsillis uisæ & oculis præcipue conferunt.
Feri uirtutem fortitæ, stomacho & lieni sunt utiles.
Oportet autem in aquam sine tumultu & lente des-
cendere, quo uirtus corpori relaxato accedens im-
mergatur.

QUÆ VICTVS RATIO QVO

libet anni tempore sit utilis.

Cap. LIII.

Non alienum est, pro singulis quoque anni temporibus uitam instituire. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus, plus esse conuenit, præsertim diebus aquiloniis, Nam austrinis laborare quidem similiter, sed minus cibi & potus assumere oportet. Sūmatim humido tempore corpus omnino sicca reddere, quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, largius bibere oportet. Ac uere iam ineunte, alius uomitu, alius per aluum euacuari debet alius sanguinis demissione, prout cuiusque consuetudo & uoluntas fuerit. Per ætatem à laboribus cōquiescendum, ciboque demendum est, qui recte frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemque conferunt. At in autumno, quoniam profus inæqualis inordinatusque est, & omnigenos morbos inuehit, magna uilæ habenda sollicitudo est: frigus uitare, concubitu & frigido potu abstinere expedit. item frigidus auroræ aer, meridianusque ardor recte cauebitur. fugaces fructus affatim assumere noxium est, ut qui non copia tantum obsint, uerum etiam uitiosos procreant humores, & inflationes. Etenim præstantissimi inter ipsos, nempe ficus & uuæ, status paritunt corrupti que: cibos, nisi ante alios præsumantur: ita uero neque inflant neque corruptunt.

Ubi aer frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calescere, omniaque peragere oportet, ceu hyeme aduentante. Nihil mali autem fuerit post æquinocliū uacuationem ex commemoratorum aliquo tentare, ne alio quid superfluum in corpore retentum, hyeme faceffat negotium.

VICTVS LABORIOSAM VI }
 tam agentium. Cap. LIIII.

Si quis in laboribus uitam transigit, considerandum est, priusne is exerceri consueuerit, an minus: nunc autem exercitio se committens, mediocre ferat, ita ut non morbo implicetur continue, facilitate præ

PAULI ÆGINETÆ

ditus meatuum, per quos humores noxii euaporant, eiusmodi enim corporis naturam ad aliam consuetudinem traducere non oportet, imò nec eius quod ex longiore temporis interuallo ægrotat. At si assidue quis morbo confictari uideatur, idq; ex humorum redundantia, eo per totam salubrem uictus rationem, consilium diriges, ut humorum mediocris sit copia: sin ob eorum uitia, ut optimos efficias. Qui igitur succis ex æquo redundantibus scaten, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uero eiusmodi facere antea sunt aggreſsi, iis hæc paululum augere, cibo detrahere, eumq; imbecillis materiæ ingerere consulemus. At qui prauos humores colligunt, non uno consilio tractantur, quoniã neq; una uitiosi humoris species est. Nonnulli liquidè frigidiorẽ magisq; pituitosam colligunt, alii calidiorẽ biliosiorẽq; quemadmodum alii atræ bilis congeriem magis accumulãnt. Quapropter singuli, cibo potuq; abstinẽbunt, quæ collectam ipsis humorum coluuiem solent generare. In omnibus autem his commune est præsidium alui subductio.

PROFICISCENTIUM VI

Ætus ratio. Cap. LV.

Facillime quis fatigationem ex itinere uitabit, si inunctus sit, & non fortiter incedat. Præterea ad proficiscendi facultatem conducit per æstatem fascia mollis digitos sex, aut septem lata, quinque autem cubitos non minus oblonga, lumbos ad illa usq; complexa. Item baculus ad iter utilis habetur. etenim per decliua præmissus, corpus quod præceps ruit, ceu contoidam innixum retinet, quum ascendendum est, ipsi innitentes facilius in accliua corpus promouemus. Porro cum in itinere cessamus, unctio & paucillum cibi ex fructibus qui æstate proueniunt, potioq; modica eo tempore conuenit: a prandio antequam iter arripiamus, conquiescendum est. Si uero necessitas abeun-

di fuerit, & sitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cum sa-
lis momento bibetur, ætus ardorq; solis caueri debet,
cui nec corpus nudum exponere sed contactum esse
oportet, ne ex itinere siccescens indurescat. Hac enim
ratione, & minus lassatur, & nullum ex prædictis affecti-
bus similiter percipit. Hyeme quum frigus urit, antequam
itineri te accingas, ventre subducto & unctione adhibi-
ta hyemaleis cibos copiose assumes, potionem modico-
cam. Cæterum fascia longiore non solum lumbos sed
spinam quoq; & pectus recte inuolues. Requiescenti
autem, si interea uehemens frigus urat, neque ungi, ne-
que cibum potumve assumere præstat, neque alio quo-
dam modo refici debes, si inibi mansurus es. At secun-
dum longas profectiões, aliosq; ualidos labores, etsi
lassitudinem quis non sentiat, non aliter q̄ lassus curabi-
tur, minus enim sic periculis erit opportunus.

NAVIGANTIVM VICTVS.

Cap. LVI.

Vomitionibus quibus nauigantes premuntur, pri-
mum oborientibus nec facile, nec utiliter succo-
currimus: ut quæ omnino magna ex parte præ-
sidio esse soleant. A uomitu autem cibi non copiosi,
nec quilibet offeri debent, sed aut lenticula uti sicca, deo
coctaq; cui pulegii modicum sit adiectum, aut panem
ex uino dilutiore & odoro maceratum ingerere oportet: potio utilis est modica, eaq; uel ex uno prorsus
aquofo, uel aceto mulso, Lenticulam incoqui dum
emollescat conueniet, mox in tenuem puluerem redige-
re, inde siccare postea in uas fẽtile cõdere. At si diutius
crebriusq; uomitus urgeat, cibo uehementiore, quo
supprimatur utendum est, eademq; portione modica,
uel aceto mulso cum aqua, in quo thymum aut
pulegium commaduerit: item aqua cum polenta, aut
uino odorato cum polenta diluta similiter recreatio
tentabitur. Ad graueis autem nauium odores,
aut mala cotonea naribus admouentur, aut thymus,

PAULI AEGINETÆ

Aut pulegium. Mare nequaquam aspiciendum est, usq̄
 dum in nauibus uersari assuescas. Aquis porò cura
 adhibenda est, ne turbidæ, foedi odoris, ac salis existant.

Q V O M O D O E X T E N V E T V R

corpus. Cap. LVII.

Q Vum immodice corpus plenum est, extenuare id atq̄ imminuere oportet. Quia ergo calidior temperatura gracile corpus reddere demonstrata est, crassis eam, si mediocres reddere uoluerimus, inducemus. Didicisti autem uehementes exercitationes, uictum extenuantem, similiaq̄; medicamenta, & animi curas, temperamentum siccius, eoq̄ corpus gracilius efficere. Quæ igitur uictus ratio extenuet, nulli non cognita est: medicamenta uero acriora hæc sunt, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis corymbis, aristolochia rotunda, tenuæ centaorium, gentiana, polii quæq̄; ad urinam ciendam ualentiora sunt, nempe petroselinum: singula namq̄ hæc & per se & cum aliis omnia, humores abunde extenuant, inaniuntq̄; corpus. Quinetiam sales extrematis uiperis largiter extenuare solent: ipsaq̄; theriace digerit extenuatq̄;. Item oleum cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gentianæ, panacis, et aristolochiæ sit incocta si illinatur, idem præstat: sic polium & centaorium. At cibus non statim à balneo dari debet, sed prius somnus est incidendus. Præstaret etiam aqua balnei ex iis esse quæ digerant, modo sponte sua scaturientem habeamus, qualis est Mitylenæ: sin minus, salis florem aquæ marinæ commiscebimus, uino utemur tenui & albo. Cæterum frictio sicca linteis crassioribus dutisq̄; adhibita, idem abunde efficit. Ad hæc oportet cibos magis q̄; exercitia requirunt, detraxere. Inuat itidem plenos sol inurens: nec minus prodest, sine potionem semel duntaxat die cibum assumere, item corpus nitro & sale asperiore infricare. In balneis copiosum nitrum extenuat, paucum, probam corporis nutritionem excitat. Postremo extenuat & medicamentum, quod

sum, quod recipit, piperis & petroselini duas portiones,
asari, & anisi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promo-
uendæ efficac est.

Q VOMODO TENVES IMPL
antur. Cap. LVIII.

5 **Q** Vum tenues implere uolumus uinū crassum,
cibus crassi succi, exercitatio modica ac lenta,
frictio mediocris, & ut summam dicam, om-
nia prædictis contraria expediunt. Commodū est iisdē
10 & pice, diebus tribus quatuorve interpositis, oblini. Si
iesunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus do-
nec rubescat, infricari debet, tum frictione dura non ta-
men multa cutem obstruere, quo densa durat; euadat.
Expedi igitur iis qui pallido sunt colore prædit, nec
15 alimentum sentiunt, ab iracundia abstinere, & animi
commotionibus.

DE PARTIVM ATTENVA
tarum curatione. Cap. LIX.

20 **E** Xtenuantur plerumque partes, uel diuturna ipsarum
gete, uel deligaturæ modo qua contracta fascian-
tur. Itaque uirtus partis extenuatę firmari, sanguisq;
ad eā elici debet copiosus, frictione moderata, aptoq;
motu, & calentis aquæ mediocris superfusione. Hæc
sanè tantisper faciendæ sunt, dum rubescens corpus atq;
25 tollatur. cessandum uero prius quàm collabatur. Iam
& picationem tali parti, ut dictū est, adhibere congruit.
Quum autē frigidiores partem senseris, linteis ipsam
confricare, ac calefacienti quodam medicamine oportet.
Vt sum aliquando & thapsia, nunc cum melle,
30 nunc cum cerato illinens.

OPTIMI TEMPERAMEN
tinoæ. Cap. LX.

35 **T** Emperatissimus homo est, cuius corporis cō-
positio omnium extremorum exacte medium
occupat, nempe gracilitatis, crassitiei, mollitudi-
nis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & siccitatis:

PAV. ÆGIN. C

PAULI ÆGINETÆ

In uniuersum naturæ ac animi functiones habet inculpatas: medius quoque est glabri & hirsuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis quam nigros habet: in uigore, e contrario.

INTEMPERATORVM CORP

porum. notæ. Cap. LXI.

Corpora moderato calidiora citius dentunt, in-
crescunt similiter: tangentibus autem calidiora,
minusque; pingua apparent: colore sunt rubido,
pilis nigris, mediocriter hispidis, & latis uenis. At si quis
simul & pinguis & crassus latiores uenas habeat, is ob
consuetudinem, non natura pinguis euasit. Frigidioris
temperaturæ nota est, si ad tactum frigidius apparet cor-
pus, glabrumque; sit & pingue, color unà cum capillis ru-
fus, si multa inest frigiditas, iuuenis quodammodo & plu-
beus, uenæ angustiores: si gracilis est eo temperamento
præditus, neque is necessario talis, sed ex consuetudine fa-
ctus est. Arida autem temperies durior est graciliorque; tem-
perata atque hirsuta. durities igitur à sicca temperie om-
nino separari nequit, gracilitas autem non modo natu-
rales temperaturas, sed etiam ex longa consuetudine
acquisitas comitatur. Indicium siccitatis est, si corpus
ægre mouetur, siccum, & squalidum à siccantibus euasit.
Humida intemperies cætera quidem temperatæ sim-
ilis est, sed mollior corpulentiorque; ac huius nota in-
separabilis est, mollities, quemadmodum & crassitudo
quæ non insitum modo temperamentum, sed ex longa
quadam consuetudine obortum quoque comitatur. Pec-
culiare uero humiditatis signum est, corpus ex humidior-
ibus grauari. Calidam siccamque; temperiæ testantur, cor-
pus maxime hirsutum, facili pilorum capitis prouentus,
sique; nigri, & p iuuentutē copiosi. processu tēporis caluitiū
sequitur, uenæ latæ sunt, sicuti & arteriæ grandes, simulque;
uehementissime pulsant. præterea totum corpus ualidū,
articulatum, musculosum, pinguedinis expers apparet,
cutis dura & nigrior, Frigidam humidamque; temperatu

ram testatur thorax angustus, totumq; corpus strictum
 & glabrum, cutis tenera & alba, capilli subrubi, præsertim in iuuentute, hæc præditi non caluescunt, uerum statim timidi, pusillanimes, pigri, uenis latentibus, crassi pinguesq;, & femoribus & musculis indistincti, inarticulati, blesiq; magna parte fiunt. At si humiditas frigiditasq; magis fuerit adaucta, color unâ cum pilis rufus uidetur: si plurimum increuerit, liuescit. Porro calidum ac humidum temperamentum mollius carnosiusq; optima temperie existit: autum amplissime, putridis affectibus opportunum est. Quum aut paulo humidius, multo calidius est, eo donati molliores paulo corpulentioresq; temperatis existunt, hispidiores multo, ad tactum calidiores apparent. At si frigiditas pariter cum siccitate æquo augeat, corpus erit durum, gracile, album, non musculosum nec articulatum, pilisq; uacuum, tangentibus frigidum deprehenditur: pinguedo tamen, graciles licet eiusmodi existant, carni inspersa est. color autem capillorum frigiditati respondet. Quod ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidos & tristes eiusmodi temperamentum efficit. Ac, ut semel expediam, in conjugatis temperaturis semper euincens qualitates notæ superare solent.

DE CAPITIS FORMATIO

ne. Cap. LXII.

EXiguum sanè caput prauam cerebri structuram proprie notat: magnum uero non necessario bonam testatur. Si namq; tale insitæ uirtutis materiâ probam multamq; suppeditanis robore factum est bonum indicium: sin ex solius materiæ copia, non item. Verum distinguere ea conuenit figura, & iis quæ inde prouenerint. Figura quidem, si omnibus numeris absoluta, hæc enim semper bona est constructio: iis quæ inde proueniunt, num optime sint affecta, ac si neruea ipsæ si pars integra, bene habita ualens, siq; oculi acriter cernunt. In acutum fastigiata capita, deficientem

PAVLI ÆGINETÆ

in fronte uel occipite habent eminentiam: aut magis quàm decens est, aucta. Quemadmodum igitur paruitas, ita has quoque uelut peramus figuras, quarum nonnullæ, quamuis raro, bonæ sunt, quæ formans scilicet uis haud inualida fuerit.

TEMPERATURÆ CEREBRI

notæ. Cap. LXIII.

Cerebrum temperatum mediocritate animi functionum & recrementorum constat, minimeque ab omnibus exteris offenditur. Talium pili capitis in infantia subrubi, pueritia subflauï apparent: ubi adoleuerint flauescunt, atque medii exacte inter crispas ac simplices habentur, nec facile caluescunt. Si uero calidius temperato extiterit, omnia quæ circa caput existunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ prominent, capilli his in lucem æditis protinus oriuntur. His autem qui multo sunt calidiores, nigri, ualidi, & crispi: qui non multo, iis flauï primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluescunt, interim his recremēta sunt exigua & inculpata fruuntur uale tudine: capite uero à calefacientibus cibis, potu, odoribus & foris antecedentibus implentur grauanturque, modicus somnus in huiusmodi temperaturis sufficit, neque is profundus admodum. Frigidius ac conuenit cerebrum fatentur, excrementa copiosiora per meatus ei peculiareis manantia, capilli recti, rufi, firmi, & facile à frigidioribus causis læduntur, destillationibus & grauedinibus continue infestantur, oculorum uenæ latent, somno maxime premuntur. Siccioris cerebri nota est, si nihil excrementi emanat, sensuum acrimonia, uigilia, capilli sunt robustissimi, statim ab ortu, ac iis crispi magis, uerum ex facili caluent. Humidioris autem, capilli simplicis planique, & nequaquam caluitium experiuntur, sensus turbulentissimi, excrementorum copia, somnus multus & profundus. Calido & sicco cerebro præditi, recrementis carent, exactos sensus obinent, uigilantissimi sunt, facile caluent, pri-

PAULI ÆGINETÆ

Frigidior, appetendo quidem ualet, concoquendo minus, præsertim si contumacia frigidaq; alimenta assum-
 pserit, quæ facile in eo acescunt, frigidis quidem gau-
 det, sed inmoderatus assumptis prompte offenditur.
 At imperies ex morbo contractæ hac ratione ab in-
 sitis differunt, quod contraria sibi non similia appetant.
 Siquid uenter probe concoctionem obit, tempera-
 tus: si non concoquit, immoderatus est. Item si nidoro-
 sos ædat ructus, immodicum etiam feruorem igneum
 fatetur: si acidus contrarium. Rursus si rebelles conco-
 ctioni cibos conficiat, immodicum: si pisces cõcoquat,
 illos minus, imbecillem. quod num ex humore quo-
 dam aliunde influente accidat, considerare oportet.
 Etenim pituitosi, acidum: biliosi nidorosum, graueo-
 lens, aliasq; extraneas qualitates ructant. Communiter
 autem utrisq; nausea superuenit, uerum si uitiosi humo-
 res in concauo uentriculi spatio supernatæt, uomitu reili-
 ciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti, tunicis
 eius adhærescunt, frustra ob inanem ad uomitum nau-
 seam conturbant.

PULMONIS NOTÆ. Cap. LXV.

Non modo uentriculus sitim, uel adfert, uel ar-
 cet, ac frigida calidæq; potionis appetentiam,
 sed etiam quæ in thorace continentur uisce-
 ra, cor, pulmo, & iecur. Itaque calida pulmonum tem-
 peratura præditi si biberint non statim sitire desinunt, ac
 frigida potio magis q̄ calida admodum sitim ipsorum
 restinguit: frigidus autem aer inspiratus refocillat, quum
 nihil uentriculi uitio sitibundos soletur. Hac ratione
 qui e contrario affecti sunt, à frigido inspiratu sensibilem
 molestiam percipiunt, quod maximum pulmonum fri-
 giditatis indicium est, adeoq; pituitam s̄creatu cum uul-
 si rejiciunt. Sicci autem pulmones excrementis carent,
 et pituita, quemadmodum humidis, excrementis ob-
 scuram raucamq; uocem efficiunt: ac inde multa re-

crementa per os egeruntur, ubi aut uehemētius, aut acutius quis loquistuduerit.

CORDIS NOTÆ. Cap. LXVI.

- C**ordis calidioris notæ sunt, respiratio magna, pulsus uelox & creber, iterim audacia, furiosaq; ferocitas: thorax tali præditus hirsutus, præsertim ad pectus exiit, ac ea quæ præcordiis propinqua sunt: magna ex parte totum quoque corpus calidum, nisi secur ualide renitatur. Etenim thoracis latitudo caplorem notat, præterquam si & hic cerebrum ualde resistat. Porro cor frigidius, pulsus mediocri minor ostendit, ac qui tale habet, timidi natura sunt & pusillanimes, præcipue si pectus ipsis sit glabrum. Cor siccius pulsus edit duros, iram excitat non procliuem, sed feram & quæ non facile queat placari, uniuersumq; corpus redit aridius, nisi secur repugnet. Humidius cor testantur, pulsus molles, mores ad iram proni, sed quæ facile parari possit, ac totum corpus humidius, nisi secur resistat. Calidum & siccum cor ostendunt pulsus duri, magni, ueloces & crebri, ite respiratio magna, citata & frequēs. hoc donati corde, maxime hirsutum pectus, nec non præcordia obtinent, impigri tractandis negotiis, furibundi, feroces, moribus tyrannicis, ad iram procliues, quæ non facile conquiescat. Si autem humiditas cum calore superauerit, tales minus hirsuti sunt q̄ commemorati, prompti functionibus obeundis, neque tamen ferociter animo, sed ad iram pronoduntaxat existunt, pulsus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq; pulsus quidem molles, mores autē pusillanimes, timidi, & pigri: talium pectora pilis uacant, ac nequaquam furunt quemadmodum neque ad iram procliues sunt. Frigidum & siccum cor, pulsus duriores & exiguos efficit, huiusmodi corde donati minime omnium iræ sunt obnoxii, sed ubi semel eam conceperint, diuretinent: pectora ipsorum, omnium minime sunt hirsuta,

C iiii

PAULI ÆGINETÆ
I OCINORIS TEMPERATV
ræ notæ. Cap. LXVII.

Iecoris calidi notæ, uenarum latitudo, flauæ bilis co
pia, per ætatis uigorem, etiam atræ sanguis calidior,
eoq; totum corpus exiit, nisi cor obstiterit: præcor
dia & uenter pilis obsita sunt. Frigidioris indicium, ue
næ angustæ, pituita copiosior, sanguis totusq; corporis
habitus frigidior, nisi à corde incalescat: præcordia &
uenter pilis uacant, siccius iecur testatur, sanguis cras
sior minusq; redundans, uenæ siccæ, ac uniuersa corpo
ris habitudo aridior. Humidioris notæ sunt, sanguis co
piosus & humidus, uenæ molliores: sic etiam totū cor
pus, nisi cor restiterit. Calidi simul & siccæ indicia sunt,
præcordia maxime hirsuta, sanguis crassior simul &
paucior amara bilis copiosissima, ac in ætatis uigore,
atra, uenarum latitudo duritiesq;: pari modo & totum
corpus calidum siccumq;. Siquidem calor à corde pro
cedens, frigiditatem à iectore prouenientem potest
euincere, siccitatem uero non potest cor humidius ad
contrarium perducere. Constat autem quòd si in idē
utriusq; principii temperamenta concurrerint, totum
omnino corpus illorum ratione affici. At humidum si
mul & calidum iecur, minus q̄ calidum & siccum præ
cordia efficit hirsuta, plurimum uero sanguinis, uenas
grandes, habitum humidum & calidum, nisi cor obsi
stat. Quod si utraq; qualitas longius à naturæ modo
recesserit, morbis qui ex putredine ultioq; humorum
habent originem, corripiuntur: idq; magis, si plurimum
humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitio
si sunt. Cæterum humidius frigidiusq; glabra reddit
præcordia, sanguinè magis pituitosum, uenas angustas,
totumq; corpus similiter afficit, nisi cor ad contrarium
deducat. Frigidum simul et aridum iecur, exiguum san
guinis creat. uenas arctiores, corpus frigidius efficit, præ
cordia glabra, nisi & hic cor suprauerit.

TESTICVLORVM TEMPERA
tura notæ. Cap. LXVIII.

C Alida testiculorum temperatura, ad libidinem
 procliuus est, fœcunda, & masculos procreat par
 teis genitales celeriter hispida efficit, ac uicinas
 etiam attingit. Frigida, contra. Humida, copioso ac hu
 mo mectō semine abundat. Sicca, pauci & crassi seminis
 efficax est. Calida & sicca tēperies mediocriter crassum
 semen progignit, estq; fœcundissima, ac celerrime ad
 libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq;
 testiculi hispida statim genitalia, eorumq; uiciniam effi
 ciunt, sursum, usq; ad umbilici regionem: infra, usq; ad
 media femora. ac eiusmodi temperamentum abunde
 uenerem commouet, sed celerrime satiatur, & si com
 pellas, offenditur. Porro si humiditas calori fuerit con
 iuncta, hispido reddit: qui copioso licet semine magis
 abundant non tamen magis q̄ alii appetunt, minus autē
 frequentiori concubitu læduntur: si autem utraq; & hu
 midum & calidum impense creuerint, non sine noxa à
 uenere abstinent. At humidi frigidiq; temperamento te
 sticuli, uicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concum
 bere incipiunt, neque ad actionem expediti sunt, dilutū,
 tenue, & inualidum semen, ac fœminæ efficax proiciūt.
 Siccum frigidumq; temperamentum, alia quidem si
 milia prædicto, crassius autem semen & plane exiguū
 progignit.

QVÆ PRÆTERMISSA
sunt. Cap. LXIX.

S Ingulæ corporis nostri partes peculiarem quan
 dam & temperaturam & uim sortitæ sunt: omniū
 uero notas hoc loco exponere necessarium non
 esse duco, quum infinitæ propemodum sint, & nos cō
 pēdium scribere proposuerimus. Porro de iis egimus,
 quæ potissimum totum corpus confortii quadam le
 ge efficiunt, de reliquis eadem ratione & uia considera
 re præcipimus, temperamenta ipsorum tum ab excre

PAULI ÆGINETÆ

mentis, tum ex reliquis functionibus, tum iis quæ super ueniunt agnoscentes. Tempestiuum igitur est, ut oratio ne conuersa, doceamus quomodo totius corporis in temperies corrigi debeat.

Q VOMODO CALIDA INTEM
peries corrigatur. Cap. LXX.

Q Vum itaq; in calida intemperie bilis superet, si per inferiora descendit, notum est omnibus, nullum oportere negotium facessere: si ad superiorem uentriculum tendit, uomitu, qui post exercitationem ante cibum facta aqua potu cietur, euacuare. Vitius autem exercitium ipsis est, quod non uehemens ualidumq; est, sed remissius lenius q;. Nonnulli uehementer calidi nequaquam exercitationem requirunt, uerum obambulatio balneum q; ipsis sufficit, iidem lauacris quæque secundum cibum oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectante indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorum ualētium & multorum abstinentia. Quare per æstatem citius lauare, & à cibo rursus debent, frigida hos potio iuuat. Verum sicis temperamentis uenus maxime est inimica: cauetur ipsis recte lassitudo, æstus, sollicitudo & uigilia. Humida intemperies in pueritia morbis patet, & defluxionibus, plenitudini & præterea putredini feruntur accepti. Itaque ex usu est multa exercitatio, proba in uentre concoctio, excretioq; per urinas, quapropter si uel ante cibum bis terve ex aquis natura calidis lauentur, magnum sentiunt præsidium. Porro ne defluxionibus tententur, prospiciendum est, lauacris, multa exercitatione, urina ante cibum aluoq; inanita. Nilhil autem prohibet, etiam apophlegmatissimis nonnunquam uti, & purgationibus, cibis boni succi, & uino quod urinam moueat.

Q VOMODO FRIGIDA IN
temperies emendetur. Ca. LXXI.

INter frigidas intemperies, tres numerantur differē-
 tig, ex quibus sicca est deterrima, quod enim procef-
 su temporis senescentibus obuenit, id statim ab inio-
 tio hos affligit. Itaq; humectare eos & calefacere oportet,
 quod commode fiet exercitiis mediocribus, cibo
 humido & calido, utni calidioris potu, somno pleniore,
 ita ut curam adhibeamus, ut quæ in corpore recremen-
 ta quotidie procreantur, omnia euacuentur. Cæterum
 uenus omnes sicciore, & præsertim qui ad hoc frigidum
 sunt, offendit: solis autem calidis humidisq; tuta. Porro
 uitiola quoq; frigida temperamenta sunt, quæ humidi-
 tatem habent coniunctam, ut quæ fluidis morbis maxi-
 me implicantur, his prodest balneo abstinere, largius
 exerceri, uiuere tenuiter, unguenta mediocriter calida
 adhibere. Qui autem frigidiores natura, mediocriter
 siccum humidumq; sunt, horum calor & exercitationibus
 scitari firmariq; debet, quantum ad totius uictus rationē
 attinet, eam quæ inter humidum siccumq; media est,
 deligere oportet.

Instaura-
 tum ex
 Cribasio.

QUOMODO SICCA TEMPERIES
 in uentriculo, ueluti exemplo, deinde &
 aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies sicca, nūc est, ubi solida similiarium par-
 tium substantia reddita est sicciore, quando nihil in
 medicina spei est: nunc quum propria humiditas
 unde partes nutriuntur omnino est absumpta: quæ con-
 tinetur in omnibus animalis partibus, roris modo eis
 inspersa, hanc igitur particulis sine nutrimento infere-
 re, nulla ratione queas, ideoque difficillima est omnium
 eiusmodi affectuum curatio. At quæ in propriis cus-
 iusque particulæ exilibus arteriis uenisq; consistit sic-
 citas, curationem recipit, si singulas similiarium par-
 tium propria humiditate, humectantis alimenti auxi-
 lio repleas. Balneum igitur temperatum conuenit,
 in quo longissime uersari hominem expedit: inde
 statim lac exhibere asinum, quod recens multum

fuerit, & pauxillum mellis tepidi adiectum habeat. postea
 conquiescere ad secundam usque lauacionem per-
 mittere, tum modice fricabis simul & pinguiter, utique si
 lac quod sumpsit, iam omnino confecit, id quod tunc ex
 ructu tum uentris mole licet conlicere, modicum uero
 temporis inter primam & secundam lauacionem, inter
 uallum erit, ut quatuor, aut quinque & quinoctialium hor-
 rarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare pa-
 ras: sin aliter, plurimum. Quinetiam post unam quaque
 lauacionem, hominem, priusquam se uestiat, oleo perun-
 gemus: ac si quidem lacte oblectatur, post secundam quo-
 que lauacionem id exhibebis: sin aliter, ptisanam dilige-
 ter incoctam, aut chondrum ptisanæ modo præparatam,
 hinc ubi rursus conquiescit ad tertiam reducendus est
 lauacionem, aut ilico ad coenam. Sit autem panis præ-
 paratus illi purus, & qui curiose in furno sit coctus, ob-
 sonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo tu-
 re asellus, & ut paucis alimenti summam complectar,
 concoctum sit facile, nutriens, minimeque glutinosum &
 excrementitium, potus, uinum aquosum & album, pu-
 rum, & quod minimam, si diluitur, aquæ mistionem su-
 stinet, oligophoron Græci nominant, modice astrictio-
 nis particeps: atque hæc maximæ siccitatis curatio est.
 Modica uero non tam exacto uictu indiget, & plenis-
 simum cibum admittit. Proponatur autem & nunc siccitas
 prioris similis, copuleturque; et frigiditas mediocris: er-
 go calefacientis materię tantum tam dictis admiscendum
 est, quantum particula ad frigidius inclinauit: lacti quod-
 dem mel copiosius adicietur: uinum autem minus aquo-
 sum priore dabimus. Quinetiam efculenta omnia cali-
 diora, idque non naturalibus modo ipsorum tempera-
 mentis, uerum recentibus ex igni qualitatibus, exhiberi
 debent. Nardino præterea unguento unguendus assidue
 uenter est, aut mastichino. At uero si cum siccitate intes-
 tinali multa sit frigiditas, primum ipsam difficillimam
 & uix emendabilem censeo: eiusdem uero medicamen-

cunctis
 ad unum
 obediunt

uis utere, & melle per se discocto dispumatoq; : uinum
 autem eliges semper antiquius. Optimum sanè medi-
 cam ètum talibus omnibus est, quo picatores quotidie
 utuntur. Ergo illinere eo totum uentrem conueniet, ac
 5 post auellere etiamnum calidum. Cæterum ex uis quæ
 uetri extrinsecus applicantur, boni habitus puellus un-
 sic accubans, ut semper abdomen eius contingat. Huic
 siccitati iuncta caliditas esto mediocris. In eiusmodi in-
 temperie primum curationis modum seruabimus, ita
 10 ut mel profus non degustetur, uinum uero exhibeatur
 quod minime sit uetustum. Iam cibos egelidos & lac-
 teos offeremus, & uentriculum oleo tum crudo tum
 melino perungemus. Verum hos uehementer admo-
 dum refrigerare periculosum est, quandoquidem hæc
 15 affectio, febris quodammodo naturam, ubi calor super-
 rarit, imitatur. Fingamus itaq; rursus calidam intempe-
 riam præpollere, huic autem adiunctam esse modo hu-
 miditatem, modo siccitatem, frigidæ ipsam aquæ potu
 curabimus, huc optime facit esus ciborum astringen-
 20 tium, sed qui citra calorem sint austeri. Quum humida
 sola intemperies est, siccantes cibi, ita ut non calefacti
 refrigerentq; ualide auxiliantur, ad hæc consuetae por-
 tionis penuria. Si cum frigiditate humida urget intem-
 peries, optima remedia sunt, omnia acria, misceri autem
 25 his debent, quæ sine manifesto frigore astringunt, opti-
 ma simul his est exigua portio, eaq; uini ualide calefa-
 cientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatuum cu-
 rantur. Quoniam uero sæpe in ipso uentriculi sinu con-
 tentus humor, interim autem in ipsas uentriculi tunicas
 30 impactus, intemperiem procreat, non alienum est de
 his differere. Prior itaque affectio si semel radices ege-
 rit, purgatione per uomitum facile conuiescit, si autem
 rursus ex alia quapiam aliisue particulis confluerit,
 exactam requirit dignotionem, curatio uero statim sub-
 35 sequetur. Etenim uniuersam eam parti affectæ oportet
 accommodare, cura adhibita, uis quæ recipiunt, ne facile

PAULI ÆGINETÆ

quæ confluunt admittant. Fiet autem hoc astringentibus
 & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem per-
 ducunt. At uitiosos in uentriculi tunica humores meo-
 criter purgantibus educemus, cuiusmodi est aloë & ex
 ea confectum medicamentum amarum quod hiera pi-
 cra dicitur. Verum quibus lenta pituita uentriculo impa-
 cta est, iis prius exhibenda sunt quæ cuncti hanc dissecer-
 deinde purgatio tentanda. Quod si ad uomitum sunt
 idonei, commodum est per radiculam ex oxymelite
 uomere. Sin nec lentus humor sit nec crassus, utiq; ab-
 de est à pituita solius cremore uomuisse, item à mul-
 ta, proficit & si mulla in qua absinthium incoctum sit,
 bibatur. Cæterum reliquarum partium intèperies haud
 absimiliter curare oportet, ita ut humores ad idoneos
 meatus deducas. At si particula sensibilem meatum per
 quem humores effluant, desideret, redundantem in ea
 uel saniem uel humores, quemadmodum si spiritus id
 quod continetur, fiatulentus sit euaporatu discutere ac
 uacuare conuenit.

DE ALIMENTORVM FAC-
 cultatibus. Cap. LXXIII.

Quum de alimentorum facultatibus sermo, pars
 sit operis quod de sanitate tuenda præcipit, pro-
 ximum est, ut iam dictis eum subnectamus, ubi
 prius quàm particulatim ipsa persequamur, pauca quædã
 prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis, si quid aliud
 perceptas habere conuenit. Quæ igitur attenuandi uir-
 tutem obtinent, meatus aperiunt, uiscosa adhærescētia
 abstergunt, crassa incidit extenuantq;. Quod si diutius
 ea in cibo adhibeas, serosa biliosaq; contrahes recremē-
 ta, ac si uberius ingeras, sanguis atra bile uitiosus reddi-
 tur. Quare continuus ipsorum usus, præsertim biliosis
 temperamento uitari debet. conueniunt autem solis iis,
 qui pituitam, humoremq; crudum lentum, & crassum
 collegerunt. Porro quæ incrassandi uiribus constant, ua-
 lentis admodũ materiæ sunt, & si in uentriculo ac iecic

nore decenter fuerint concocta, boni succi sanguinē p̄
 ducunt, sed lienem & iecur obstruunt. Ex his alia sunt
 crasfi duntaxat succi, ut lenticula: alia uiscosa, sicuti mala
 uā: quibusdam utraq; cōtingunt, nempe ut & crasfi sint
 5 succi, & glutinosa, ut testaceo tegmine prædita. Itaque
 uicūs extenuans ad sanitatē tuēdam tuior, q̄ qui in cras
 fat, existit. Quum uero imbecillis sit materiæ nō robur
 ac uireis corporibus suppeditat ac oportet nonnunquā
 10 ualentis materiæ cibum, quum inedia quædam presit,
 mediocriter exhibere, præsertim uero cita periculum
 assumunt, qui sese exercent, & quantum libet dormiunt,
 omnes autē quibus ante cibum exercitari non licet, cras
 si succi alimenta euitabunt. Imō neq; in otio degentes
 eiusmodi cibos assument. Porrò quemadmodū sum
 15 mū otium maxime ualitudini tuendæ obest, ita medio
 cris motus summū adfert præsidium. Cæterum medic
 materiæ cibi omnium sunt laudatissimi, ut q̄ mediocrē
 consistentia sanguinem procreent. Talis itaq; cibus cor
 poribus nostris congruit: qui uitiosos humores gignit,
 20 noxius est, eoq; semper caueri debet. Iam & uaria ci
 borum genera assumere, cautio est, præsertim si ex di
 uersis consistant facultatibus. Non enim ingesta conco
 ctionem, ut par est, sortiuntur.

DE OLERIBVS. Cap. LXXIII.

25 **L** Actuca manifesto & refrigerat & humectat, eoq;
 somnum accersit, ut autem inter olera ualenter
 nutrit, ita boni succi sanguinis efficax est. Intybū
 frigidi humidiq; temperamenti, sed minus q̄ lactuca exi
 30 stit. Malua refrigerat quidem, sed non euidenter, ma
 gis autem humectat: unde etiā aluum subducit, idq;
 propter genuinam eius uiscositatē. Beta absterforia
 ni uentrem subducit, eoq; stomachum largius comesta
 erodit, iecoris lienisq; meatus obstruit. Brasica bis co
 35 cta si edatur, aluum cohbet: semel autē non tamen uehe
 mens cocta, cum oleo & garo, uel sale comesta, ma
 gis subducit, quemadmodum succus ipsius & lenticulæ

PAULI ÆGINETÆ

efficacius purgat. Hac magis adhuc marina brassica al
 tum manifesto emollit, salsa, & subamara: idem præstat
 halimon ut quod acriorem qualitatem salsam repræ
 sentet, brassica uero magis stomacho cōduct, ceu astr
 ctionis modicæ compos, lac autem & semen produci
 cit. Bitum & atriplex humida quidem uentrē solunt,
 sed parum alimenti præstant. Omnia spinosa ut car
 duus, atractylis, eiusq; generis alia stomacho præter ci
 naram conducunt, quæ mali succi & dura existit, quæ
 propter optimum est incoctam cum oleo, garo, et cor
 rianthro assumere. Apium, hipposelinon, sion, & smyr
 niium, omnia urinæ ciendæ sunt, sed smyrniium odora
 tum, magis acre urinæ ducendæ proficit, & mulieribus
 mensis commouet: apia suauiora sunt, ideoq; stomacho
 cho magis amica. Eruca calida est, & seminis efficax,
 ob quod libidinem & capitis dolorem, quam cepha
 læam dicunt, excitat. Nasturtium, ocimum & sinapi, cali
 da quidem & acria, sed maxime nasturtium: concoctu
 uero difficillia, stomacho inimica, & uitiosi succi. Vrtica
 extenuat uentrem subducit, modice alit. Gingidion si
 mile est scandici astringentis & non parum amaræ qua
 litatis particeps: præterea stomacho congruit, ut etiam
 cibum respuentibus cum aceto assumptum, proficiat:
 parum uero alimenti corpori ministrat. Porro syluestria
 dicta olera maxime uitiosos gignant humores. Cappari
 ris cibi cupiditatē proritat, iecoris lienisq; meatus ape
 rit, pituitam subducit. Vtendum uero ea est ante cibum
 alium, ex oxymelite aut oxelæo.

DE ASPARAGIS. Ca. LXXV.

B Lti, lactuca, atriplicis, maluæ & betæ planta qui
 dem humida est, asparagus autem siccus. Con
 tra, raporum sinapis, radiculæ, nasturtii, pyrethri,
 brassicæ, omniumq; aliorum quæ calida sunt, planta qu
 dem sicca, asparagus autem humidus est. At à spinosis
 stirpibus, hortentis, & qui in frutetis seu uliginosis locis
 nascuntur asparagi, item qui à bryonia decerpuntur, sto
 macho

macho quidem utiles sunt, & urinam citant, sed inualide alunt. At si probe coquantur magis q̄ li qui ex oleribus sumuntur nutriunt. Cōsimili modo & chamædaphnes asparagus efficit.

5 DE RADICIBVS QVÆ CIBI
Rationem obrinent. Cap. LXXVI.

N Apus & rapa si bis coquantur, nihilo minus q̄ reliquæ stirpes alunt, continue autem assumpta crassum succum procreant. Bulbi astringunt,
10 abstergunt, cibi cupiditatem mouent, stomachum confirmant, & uiscosos è thorace humores eliciunt: bis in coctū ualentius quidem nutriunt, sed nihil emoliantur, amara, ipsorum qualitate sic abolita. præterea semen genitale augent, libidinemq̄; excitant, inflationes & tormi-
15 na, modo largius eis utare. Quod si ex garo & oleo edantur, suauissimi sunt, status discutunt, ualenter alunt, concoctū faciles. Pastinacæ uero, dauci & cari radices minus q̄ rapa nutriunt, calent tamen odoratæq̄; sunt, & urinam manifesto cient, abutentibus uitiosos humores
20 gignunt & ægre concoquuntur communi radicum ratione. Nonnulli syluestrem pastinacam daucum nominant, efficaciore ad urinam ciendam uirtute præditum: radícula extenuandi calefaciendiq̄; uireis obtinet sumitur recte ante cibum ex aceto aut garo, alui ducendæ
25 gratia: secundum cibum, nequaquam. Ceba, allium & porrum, acri uirtute donata, corpus calefaciunt, extenuant, & crassos in eo humores incidunt, bis cocta, parum alunt: cruda, omnino nihil. Atqui allium magis meatus referat, humoresq̄; discutit. Sunt autem porris ficciora
30 ampeloprasa, utpote syluestria. In totum omnia cruda olera, si edantur, peiores q̄ cocta succos procreant, ac plus humoris excrementitii continent. Verum quæ condita uel muria uel oxalme reponuntur, stomacho profunt & appetentiam excitant, crudos humores incidunt,
35 sed ægre concoquuntur: & si abutare, uitiosos succos gignunt.

PAV. ÆGIN.

D

PAULI ÆGINETÆ
DE TVBERIBVS ET FVN

gis, Cap. LXXVII.

TVber humorem de se reddit qualitatis expertem, sed frigidiorē & crassi succi. Fungi uero frigidi pituitosi & mali succi sunt: in his ipsis minus nocentes boleti sunt, qualitatis expertes, si probe coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundum ab his ordine obtinent: aliis fungis abstinentium plerique siquidem ipsorum lethales. Ac si ipsi boleti nisi exactius decocti edantur, periculi occasionem præbent.

DE FRUMENTACEIS.

Cap. LXXVIII.

Eorum quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit, & glutinosos partit humores, uerū plus ex eo confecta nocet, quoniam quæ primum crassescens incocta permanet, probatur magis succus ipsius ex integro chondro bene decocto expressus, pituitosæ similis. Alica in cæteris chondro quidem respondet: sed aluum magis astringit. Triticum, elixum sanè, coctum difficile est & inflationes creat: ubi uero concoctionem expertum est, alimentum præbet ualentissimū. In panem autem coactum, minus inflat, minusque ægre concoquitur, utpote fermenti & salis particeps. Inter panes firmissimus est, siligineus, deinde ex similia, tertius, quo cribro nihil excullum est, Græci syncomiston appellant, cibarius panis minus nutrit, sed magis, per aluum deficit. Amylum parum alimentum præstat, quemadmodum & panis elotus. Ordeum frigidæ facultatis est & absterforiæ: pituitosæ modo incoctum, humectat: torrefactum, quemadmodum in polentis fit, desiccatur. Polenta per ætatem ante balneum cum aqua pota, siti medetur. Panis ordeaceus fragilior est, & parum nutrit. Maza difficiliter concoquitur quæ panis ordeaceus, inflationesque gignit: melle autem adiecto aluum citat. Auena & calida est, & imbecillis materiæ. Millum & panicum refrigerant, siccant, pauxillum nutriunt & aluum cohibent.

Omnino autem milium panico est præstantius. Oryza uix concoquitur, parum nutrit & uentrem retinet. Porro ptisana in hunc modum coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adiciuntur, ubi ebullierint acetum quoque addes, quum iam exacte cocta fuerit, sal tenuis superiniicitur. Nonnulli porrum & anethum ei miscent. Cæterum auena chondrusque in ptisanæ modum decoquantur.

DE LEGVMINIBVS. Ca. LXXIX.

EX leguminibus, lenticula uitiolosi succi est, & atrem bilem producit, imò etiam, præsertim bis cocta, aluum cohibet, decoctum uero ipsius cum oleo & garo potum aluum proritat, at quia inflationes mouet, satureia uel pulegium admiscendum est. Fabe leues sunt, inflant & abstergunt. Aegyptia autem faba humidior nostra est, & excrementitia. Pisum laxum quidem, non tamen adeo flatuosum est. Cicer inflat, abstergit, genitale semen auget, libidinem incitat, & calculos constringit: frictum, minus quidem inflat, sed ægre concoquitur. Lupinum concoctioni rebelle, haud facile transmittitur, crudi humoris efficax. Fœnu græcum si ante cibum sumatur, calefacit, & aluum mouet, Eruiia & phaseolum macerata donec radices succreuerint, ex garo ante cibum sumpta, aluum subducunt, ac plusquam fœnu græcum alui menti exhibent. At phaseolum quod & dolichon appellatur, integrum cum siliquis uiride comestum, excrementorum est efficacius.

DE FVGACIBVS FRVCTI
bus. Cap. LXXX.

Cucurbita refrigerat humectatque, & uentrem subducit, sed parum alit. Pepon in totum uitiolosi succi est frigidus, humidus, & uomitioni dicatus: nõ coctus, bilem generat, semine eius urinam citat & calculos in renibus constringit, ac in totum, abstergit uehementer. Melo pepon omnia quæ de pepone dicta sunt, in ualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus humidusque est,

PAULI ÆGINETÆ

sed acrius cit urinam, difficilis concoctu & uitiosi succi, etiam si coctus fuerit. Summatim omnia poma refrigerant humectantq; imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

DE ARBORVM FRVCTIBUS. Cap. LXXXI.

Ficus & uuæ inter omnia poma principatû obtinent, ut quæ minus uitiosos humores generent, & magis nutriant. Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisq; mater. æ. aluo & urinæ ducendæ, renibus purgandis, idoneæ, præsertim admodum maturæ. Idem præstant carica, q; inflations & sanguinem non probum pariant: eoq; frequentius usurpatæ, pediculos procreant. Vuæ si non descendunt, nullam cõcoctionem experiuntur, imò etiam crudum humorem generant: si uero deficiunt, moderatiores sunt. Vuæ passæ aliis calidiores sunt, stomacho gratiores, ualentius alunt, sed minus subducunt aluum. Mora quæ aliàs sycamina Græce appellatur, impense humectant, mediocriter refrigerant, ac ante alios cibos præsumpta, uentrem soluunt, non admodum ingrata stomacho, sed exigui alimenti. Ex cerasiis, dulciora quidem aluum subducunt uerum stomacho inimica: quibus inest astrictio minus stomachum lædunt, sed non uentrem citant. Atq; hæc ratio tum in uuls & moris, tum in aliis compluribus seruatur. In uniuersum, astringentia si prius ante alium cibum aut eduntur aut bibuntur, aluum comprimunt, quibus autem ob imbecillitatem uenter non respondet, si molliendi uirtute prædita, nempe olera aut pisces, aut id genus aliud præsumunt: deinde astringentia, quæ dũ ipsum firmant, deorsum propellunt, & ad excretionem incitant. Pini nucleus, qui & strobilus dicitur, boni quidẽ succi est crassiq; ad nutriendum ualens, non tamen ex facili concoquitur. Persica prauis succi, acidiq; sunt, & facile corrumpuntur, eoq; primũ exhiberi debent, quo protinus deiciantur, nullamq; in uentriculo diutius im-

morata, corruptionem sentiant, Præcocia, doracia & ar
 menia, Perficis præstant, neque enim acescunt, neque si
 militer uisiantur, ac sunt etiam gustu gratiora. Malorū,
 dulcia sane aliis calidiora sunt, & facile in corpus distri
 buuntur, præcipue uel assa uel elixa acida, magis refrige
 rant, & humores uentriculo impactos incidunt: austera
 stomachum firmant & uentrem reprimunt, atq; his ma
 gis cotonea. Idem præstant pira grandia maturaq; sed
 ualentius nutriunt, Mala Punica frigefaciunt, & pari ali
 10 menti præbent. Mespila sorbaq; uehementius astrin
 gunt, eoq; aluo fusæ accommodantur. Palmulæ, nisi
 admodum sint pingues, stomacho profunt, uentrem re
 tinent, crassos, glutinososq; humores gignunt, capiti sa
 15 ciunt dolores. Ex oliuis, druppæ stomacho aduersan
 tur, crassi humoris efficaces: muria conditæ & colymo
 bades si ante cibum sumantur, appetentiam faciunt, &
 aluum subducunt, ac magis quæ ex aceto & oxymelite
 præparantur. Inter nuces, iuglans, auellana minus nutrit,
 stomacho gratior. Nux uiridis humidior est, & uentrē
 20 citat: arida, si ubi in aqua cōmaduerit membrana ipsius
 interior adimatur, cōsimilem uiridi potestatem obtinet.
 Amygdala incidēdi extenuādiq; uiribus pollent, ideoq;
 uiscera & thoracem expurgant, idq; efficacius amara.
 Similiter & pistacia, uerum iecur efficacius obstructione
 25 liberant. Damascena ante cibum sumpta & cruda & in
 mulla elixa uentrem soluunt. Syriaca ægre coquuntur,
 stomacho noxia, modiciq; alimenti. Siliquæ ægre con
 ficuntur, aluum cohibent, & humores creant uisiosos.
 Sycomora manifesto frigefaciunt & humectant. Citrei
 30 mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est: caro
 ualenter alit, & ipsa ad concoquendum contumax: in
 terior pars siue acida siue aquosa fuerit abunde refri
 gerat. Glandes non minus quā frumentacea alunt, sed
 concoctu difficiles, crassi succi, & tarde permeant Cas
 35 staneæ omni ex parte his præcellunt,

PAULI AEGINETÆ

DE ANIMALIBVS, ET PRIM

mo de uolatilibus. Cap. LXXXII.

A Nimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem quæ pedibus fidunt, & præcipue fues, alunt, sed promptius concoquuntur, magis quæ; perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phasianus, At turci, merula, & exigui passeris, inter quos sunt etiam à turribus ubi nidificant, pyrgitæ appellati, solidius alimentum præstât, atque his magis adhuc, turtur, palumbus, & anas: sed multo durius, cõcoctu difficilior, magis quæ; fibrosum pauo exhibet. Anserum uero & struthio cameli caro excrementicia, ægrius quæ omnia commemorata concoquitur, si alæ excipiantur, quæ non minus quæ aliarum auium probi succi existunt. Porro gruum caro fibrosum, solidum quæ; præbet alimentum. In totum iuniora ueteribus humidiora sunt, promptius cõcoctioni parent, ualentior rem cibum præstant, atque per aluum facile descendunt. Similiter elixa ab asis, & in sartagine frixis differunt, Iam quæ in siccis locis & montosis proueniunt, citius concoquuntur minus quæ; excrementicia sunt, quam quæ in paludibus nascuntur.

DE OVIS. Cap. LXXXIII.

O Va gallinarum, phasianorum quæ; omnibus præstant. Anserum & struthio camelorum praua habentur. Ex omnibus autem recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimentum habent: sordilia magis descendunt, ac faucium asperitates læuigant. Reliqua omnia ad concoquendum rebelia, tarde transeunt, & succum gignunt crassiorem, præter ea quæ plerumque dicuntur, hæc autem sunt si cruda immergantur in aquam calidam cum garo, uino & oleo & in uasa mediocriter coagulentur. Huiusmodi enim coqui facilia & boni succi habentur. Omnia uero quæ sartagine fringuntur deteriora sunt.

DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS.

Cap. LXXXIII.

Inter animalium quæ pedibus fidunt, carnes, si illa
maius quàm alii cibi alimentum præbet, eo quòd gustu
et odore familiaritatem cum humanis corporibus
sortita est, ut nonnulli qui imprudenter humanas carnes
gustarunt, cognouerunt. Alimentum uero quod ex illis
contrahitur, uiscosum est, & non facile in membra pos-
test detrahi. Ouilla excrementicia prauis succi est. Cap-
rilla acris est malum quibus succum efficit. Deterrima hirci-
na, siue succi bonitatem, siue concoctionem respicias.

Bubula atræ bilis efficax. Leporina crassi succi est, sed
minus quàm ouilla & bubula. Ceruina dura est, et concoctio-
ni rebellis. In totum noua uetustis humidiora, molliora quibus
& ad concoctionem faciliora sunt. Item castrata non ca-
stratis pinguia macris præstant.

DE PARTIBVS ANIMALIUM
& sanguine. Cap. LXXXV.

Summæ corporis particulæ neruosa sunt, citra pin-
guedinem & ex carnes, eo quibus glutinosæ, exigui ali-
menti, ac ad aluum mouendam efficaces, si exci-
pias quæ uolatu nituntur, ob nimiam siccitatem. Ro-
stra & aures cartilaginosa, et ad concoctionem sunt pin-
tinaces. Lingua, laxa, exanguis, parum alimentum habet.

Glandulæ suauis sunt, et si acidæ, sed mammarum præ-
cipue suum, quum lacte scatent, pulciores habentur, hæ
aut non minus quàm carnes alunt. Renes et testiculi gustu in-
suauis & concoq difficiles. At saginatorum gallinaceorum
testiculi & suauis sunt, et probum corpori alimentum præ-
stant: quæ admodum taurorum, hircorum et arietum concoctio-
ni resistunt, et uitiosos creant humores. Cerebrum pitui-
tosum, crassi uitiosi quibus succi, lente transit, concoctioni ad-
uersatur, stomachum lædit, et nausæa excitat: si aut probe
coquatur, plurimum exhibet alimentum. Medulla pinguis et
cerebro suauior est, in cæteris ei respõdet. Pinguedo et
adepti pauci alimentum sunt, et stomacho nocent. Cor et
iæcur crassi succi, ægre concoquuntur & læte trahunt. At
suillum iæcur aliis præstat. Lien tum prauos humores, tum

PAULI AEGINETÆ

stram bilem efficit. Pulmo facilius quidem, utpote fati-
 gofus, concoquitur, sed leuiorem cibum præbet, pitui-
 tæ generandæ efficac. Ventriculus, uulua, intestinaq; du-
 ra, cōcoctioni aduersantur, pituitæ efficacia. Sum matim
 fera animalia siccius, q̄ domestica alimentum exhibent,
 minusq; excrementicium. Sanguis quilibet, uix conco-
 quitur, præsertim crassus & melancholicus, qualis nimis
 rum est bubulus. Leporinus utpote suauissimus com-
 mendatur. Ac multi ipsum cum iecore solent incoque-
 re, quidam uero & cum aliis uisceribus, nonnulli & iuue-
 nis procelli sanguinem edunt. Caprillum uero nonnul-
 los comedisse, etiam Homerus testatur.

DE LACTE. Cap. LXXXVI.

Lac coctum probe nutrit, gingiuis autem & denti-
 bus nocet, quapropter ubi assumptum est, primū
 mulsa, deinde uino astringenti os colluere oportet.
 Item caput tentat, præcordia uentremq; inflat, cal-
 culos in renibus gignit. Ac dilutior ipsius pars, minus
 quidem alimenti præbet, sed magis aluum proritat: cras-
 sior autem e contrario, magis alit, minus descendit. At
 caprillum lac, mediocre consistentia est, sicut bouillum,
 crassius: & quod statim à partu redditur tenuius est, pro-
 cedente tempore crassius deteriusq; efficitur.

DE LACTIS POTIONE.

Cap. LXXXVII.

Qui lac potare uoluerit, ab aliis abstinere cibis
 debet, donec concoctum fuerit, & inferius des-
 cenderit. Satius itaq; est de mane recens mul-
 tum bibere, ac post id nihil assumere, nec non labores
 nimios deuitare, nam laborantibus, acescit, præstatq; in-
 terea uigiles conquiescere, hoc enim pacto q̄ primum
 per aluum descendit. Vbi deiectum fuerit, aliud biben-
 dum est: ac si hoc quoq; descendat, aliud. Initio itaque
 purgat utiliter, non quidem copiosum ex reliqua cor-
 poris mole, sed quæ in uentriculo continentur: mox, ue-
 nas ingreditur, ac optime nutrit, atque non amplius deit

citur. Porro in biliosis fluxionibus, & quum tabida co-
 poris ad uentriculum concurrunt, coctum lac exhiberi
 debet. Coquetur autem primum lenta paulatimq; ut
 pars descendat, pars consumatur, deinde magis ac ma-
 5 gis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caseū
 coalescat, quod optime fiet, si leniter ipsum coquamus,
 & agitando id quod recesserit undiq; detrahimus. Agi-
 tabitur autem ferula concisa & tenui: & si quid oris ollæ
 inferuescat, hoc quoque spongia admire oportet, id
 10 enim subinde etiam reliquū hac corrupti. Eo igitur mo-
 do quo dixi, lac coquendum est, usq; dum æquabiliter
 crassius dulciusq; crudo euaserit. Quod in eo tenue est
 & ferofum, calculis marinis ignitis in id demissis, ebibi-
 tur cōsumiturq;. Atque hoc alui fluxionibus, præsertim
 15 biliosis est accommodatum.

DE LACTE SCISSILI.

Cap. LXXXVIII.

Serosa lactis portio à caseo discernitur, si uehemen-
 20 tus ad ignem largiorem citra fumum excoquantur,
 tur, deinde colo aut panniculo exacte traiciatur.
 Porro miscetur sero mellis momentum, aut oxymelitis
 aliorumve, daturq; subducendi uentris gratia, ætate qui-
 dem florentibus ad duos sextarios: iunioribus, non mi-
 nus sextario. Quod uero marinis calculis ignitis aut
 25 ferro candenti demisso lac incrassatum est, intertinorum
 torminibus & alui profluuiis recte exhibetur.

DE CASEO. Cap. LXXXIX.

Omnis caseus acris est, sitini facit, ægre concoqui-
 30 tur, uitiosos succos, calculosq; generat. Laudati-
 or est recens, fungosus, mollis, suauis, & modio-
 cl salis particeps: qui secus habet, pessimus est.

DE PISCIBVS. Cap. XC.

Omnes pisces frigidioris, humidiorisq; tempera-
 35 menti esse, nulli non cōstat. Omnium uero opti-
 mi sunt, saxatiles, ad concoquendum prompti,
 boniq; succi, modice humectant, ubi non duram carne

PAULI AEGINETA

occupauerint. Verum ex non saxatilibus, qui in pelago degunt, multum ab iis uariant qui in limo sunt æditi, uel ubi flumina irruunt, sed omnium deterrimi qui uel in stagnis uel paludibus uiuunt. Particulatim uero capito, si ex pelago fuerit, mediocriter suauis est. minus cōcoctio ni rebellis, & boni succi, sanguinem uero gignit tenuior rem imbecillioemq;. Similia & lupus præstat. Mullus qui & ipse in pelago editur, aliis piscibus durior est, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ, suauis & pinguedinis expers.

DE TESTACEIS. Cap. XCI.

Generatim pisces qui testa cōteguntur, Græci uocant ostracoderma, salsum crudumq; humorē producunt. Ex his ostrea mollissimam carnem obtinent, facilius descendunt, Chamæ uero, purpuræ, ungues, spondyli, buccina, cochleæ, atq; huiusmodi alla dura, ac quæ crustata quoq; nominantur, nempe grammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ cōcoctioni repugnant, sed alimentum præbent & uentrem comprimunt, si in aqua dulci sæpius decoquantur. Omnibus uero crustatis inest succus, aluo subducendæ utilis, eoq; etiam terrestribus cochleis. Ac quum, hæc duram carnem cōcoctu difficilem ualentis materiæ & succi uitiosam fortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo conditum, ad aluum subducendam adhibent. Echini modice frigefaciūt, exigui alimēti, & urinæ ciendæ efficaces.

DE MOLLIBVS QVÆ MALA

cia dicuntur. Cap. XCII.

Molles pisces, utpote polypi, sepiæ, loligines duri & coqui contumaces sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinent: cōcti autem non parum alimenti, corpori exhibent.

DE CARTILAGINEIS.

Cap. XCIII.

Cartilagineorum, quæ selache Græci dicunt, torpedines, pastinacæ, mollem suauemq; carnem

Occupant, quæ celeriter descendit, facile concoquitur, & probe alit. Raia, leuiraia, squatina, atque eius generis reliqua duriora sunt, concoctioni renitentur, & ualētius nutriunt. In summa quibus dura caro est, & ægre concoquuntur, & plenius alunt: ubi uero concocta fuerint, copiosum solidumq; alimentum præbent.

DE CETACEIS. Cap. XCIII.

Cetacea, utpote, balenæ, uituli marini, libellæ, delphini & prægrandes thynni duram, cōcoctū difficilem & crassi succi carnem habent. Sale cōdita eiusmodi moderatiora efficiuntur, aliisq; piscibus humidiora, magis excrementitia, perturbationi uentris magisq; sunt accommodata. Salfamentorum uero differentia piscium unde constant, naturam imitantur.

DE VINI VIRIBVS. Cap. CXV.

Qui sanitatis tuendæ curam susceperit, eū quod que uini facultates cognitæ habere expedit. In uniuersum itaq; uinum omne nutrit, uerum rubens, & crassum, magis boni succi non est efficax. Item dulce & ipsum quidē impense nutrit, sed stomacho nocet. Austerum stomacho quidem amicum est uerum ægre in corpus distribuitur leuiusq; alit: hoc aut magis, albū. Præstantissimū est colore uermiculum. Porro uetustius nouo magis & calefacit & desiccatur, hæc igitur uini sunt facultates, ueluti summatim expositæ. Ceterū calorē in nobis refocillat, unde cōcoctio melior, & sanguis pibus euadit, cibū p oia corporis mēbra, ut quæ facie penetret, deducit. Quamobrē ex morbo emaciatos reficit, corpusq; ipsorū auget. Etenim cibi cupiditatē facit, pituitā extenuat, bilē p urinā educit, & bonū colorē cōciliat: aīo lētitiā uoluptatēq; parit, & robur adiicit. Harū itaq; cōmoditatū moderata uini potio, cōtrariorū immoderata occasione pbet, eoq; temulētū aīo turbant, de sippiūt, & graui sōno p̄muntur, qua de cā immodica uini potio diligenter uitanda est, quanquam longiore tēporis interuallo liberaliter bibere conducatur, ita nanq; urina

PAVLI AEGINETÆ

fargius & sudores promouentur. Vincit autem mox præsumpta mulsa uomere, quo ne paululum quidē ab eo noxæ percipiatur. Qui igitur potationi indulgebit, alio cibo non admodum repleti debet, sed inter potandum brassicam elixam esse, & bellaria præsertim amygdala assumere, ut quæ capitis dolores leuent, & uomentibus nihil adferant molestiæ. Præstaret autem absinthii dilutum ante potionem ingerere, ut quod omnium maxime crapulæ discutiendæ sit efficax. At si aliquis rosionem à uino sentiat, frigidam: insequenti die absinthii dilutum bibet utiliter, ob ambulatione itidē, frictionibus, balneo, & exiguo cibo reficietur.

DE MELLE ET MVLSA.

Cap. XCVI.

MEl coctum ualentius nutrit, quæ subducatur aluum: non coctum, e contrario, ac frigidis humidisque temperaturis conducit: calidis, in bilem uertitur. Mulsa uero non admodum biliosis utilis est, ut quæ in bilem de generet. Itaque in eiusmodi naturis dilutior mulsa recte dabitur: illis qui uiscera habent affectibus oportuna, incommoda est. Cæterum hoc modo præparari mulsa debet. Octupla aquæ portio mellis admiscetur, incoquiturque: donec spumare desinat. Spumam uero continenter ab ea tollere, simul atque orta est, oportet.

DE SOMNO. Cap. XCVII.

POsteaque omnia quæ ad uictus rationem spectant, sumus executi, superest ut de somno, eo quod omnium postremus magna ex parte inuitur, disseramus. Itaque somnus uirium animalium (ut ita dicam) requies est, utili humiditate cerebrum madefaciente ueniens. Qui si recte ineatur, multa præstat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, lassitudinem solatur, intenta laxat, animi uero ægritudines obliterat, rationem uitiatam corrigit. Porro tempus somni optimum est à cibo, sed interdiu captus haud omni

*si in deb.
quantitate
et ual.
a humat.*

nibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. ino-
 5 terupta enim ante horam suam cōcoctione, à meridiē
 resurgentes, subinde acidos ructus ædunt, crebro etiam
 10 flatibus replentur. Nonnulli fluctuatione uentris infestā-
 tur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi,
 eiusmodi mala effugiant. Cæterum optimus somnus
 est nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, silen-
 15 tioq; somnum accersens, absolutam molitur concoctio-
 nem. Item post illum plurima parte ad excretionem re-
 crementorum instigamur. Terminus autem somni esse
 debet perfecta ciborum concoctio, quæ tum ructibus,
 tum uentris contractione deprehēditur, secundum quā
 20 uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex conco-
 ctione deiectionem moliat.

DE VIGILIIS. Cap. XCVIII.

Vigilias quæ laborantes iam affigunt, ex dolore
 aut febrī, aut acutiore quodam casu oboriētes,
 25 secundo libro de febribus persequemur: quæ
 autem sanos infestant, hoc loco nobis exponendæ sunt.
 Si igitur aliquis ob mœrorem, aut curam, aut quandam
 animi ægritudinem uigilauerit, primum id quod mole-
 30 stat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde sua-
 uium sonorum auditu mens à sollicitudinibus abducen-
 35 da est, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinā-
 tur, qui enim sic permulcentur somno facile capiuntur.
 Præter balneis præsertimq; uespertinis quum bene con-
 coxerint utentur, ciboq; humectanti utpote lactuca &
 40 id genus alii. nonnunquam nigri papaueris folia uirio-
 dia obsoniis admiscebunt. Piscibus ad concoctionem
 promptis, uino largiore tenui & nō uetusto recreari de-
 bent. Dormituri rosaceo caput perungent, aut oleo in
 quo papaueris capita, aut mandragoræ sint incocta, itē
 45 anethinum non uetus somnum accersit. Noui autem q
 post lassitudinem quiete subito permissa, somno cape-
 retur. Adhæc uenus moderata idipsum præstat. Aliū

PAULI AEGINETÆ

caput aut pedes refrigerantes, facile somno corripiuntur. At si ex cibi copia uitiove stomacho grauato uigilia uerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quemadmodum rursus alii præter consuetudinem inedia pressi, aut modico cibo sumpto, uigiliis sunt infestati, considerare id, ac causam succidere, oportet.

DE SOPORE. Cap. XCIX.

AT si e contrario alti grauesq; somni, quæ cataphora dicitur, urgeant, ab aspiduis lauacris & refrigerante unctiōe abstinebimus, medicamentis pituitam per os eliciētibus utemur, atq; in totum ad calidiores uictus rationem, sicciorem imbecillioresq; ipsos traducemus, quando quidem huiusmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidior materia cerebrum irrotante accidit.

DIACLIS EPISTOLA AD VA

letudinem tuendam conscripta.

Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

Quoniam tibi omnium regum literatissimo esse contigit, & multum iam ætate profecto, omnis philosophiæ disciplinarumq; mathematicarū peritia excellere, existimaui eam philosophiæ partem quæ ualitudinis tuendæ præcepta tradit, haud alienam à regia maiestate fore: eoq; tibi præscripsi unde morbi hominibus oriuntur, & quibus signis præcedentibus quomodoq; ipsis succurrere conueniat. Quemadmodum enim in cælo nunquam tempestas ingruit, quam non indicia quædam præcedant, quibus nauæ cæteri q; probe periti homines certiores reddantur, ita humanam naturam nullus inuadit morbus, quem non signum aliud quod denuntiarit. Tu itaq; si iis, quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactam illorum cognitionem in diu pisceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus caput scilicet, thoracem, uentrem & uescicam. Igitur ubi

caput morbo consistaturum est, hæc plurimum nota
 solent præcedere, uertigo, capitis dolor, superciliorum
 grauitas: aures sonant, tempora salunt, oculi mane illa
 chrymant, caligantq; nares oppletæ odorem non fen
 5 tiunt, dentium gingiuæ attolluntur. Quum ergo ex his
 aliquid accidit, caput purgari oportet, nullo quidem me
 dicamento, sed uel hyssopi uel origani capitibus tritis, q̄
 in ollula cum musto deferbuerint, aut sapæ heminæ dis
 10 midio ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex
 alto deducet, eaq; capitis affectuum curatione, nulla les
 uior est alia. Optime facit etiam, si sinapi multa calida
 dilutum, ieiunus absorbens gargarizet, pituitamq; ex
 capite eliciat. Cæterum caput operimentis prius calefas
 15 cere oportet, quo pituita liquefacta, prompte effluxioni
 pareat. Si quis hæc signa neglexerit, huiusmodi ægritu
 dines solet experiri, lippitudinem, glaucomata, paroti
 das, in ceruice strumas, cerebri tabem, grauedinem, ano
 ginam noctu, teredines, uuam, capillorum defluxus, tho
 20 pitis ulcera, & dentium dolorem. Quum autem à tho
 race morbus nascetur, totum corpus incipit sudare, tho
 raxq; lingua fit crassior, sputum falsum aut amarum aut
 biliosum exiit, dolor costas aut scapulas sine occasio
 ne inuadit, oratio frequens, sine somno & quiete, susci
 25 piciatio, sitis ex somno, animus tristior, pectus frigidum,
 brachia & manus tremiscunt. Succurrendum est prudē
 ter hoc modo, uomitus q̄ optime fieri potest, post coe
 nam sine repletionem, sineq; medicamento citari debet,
 utiles sunt & uomitiones ante cibum, quas Græci syr
 30 maismos appellant. Oportet autem eum qui sic uomet
 radicales tenuis præsumere, nasturtium, erucam, sinapi,
 & portulacam, mox aqua tepida superbibita, uomere.
 At si huiusmodi indicia cōtēnātur, hi morbi solēt obue
 nire, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acue
 35 te, phrenitis, lethargus, febris ardens cū singultu. Quod
 si à uentre morbus orietur, hæc erunt signa, uenter prius
 cruciatur, urbaturq; cibus & potio amara uidentur,

PAULI ÆGINETÆ

genua grauantur: lumbi nequeunt flecti, totumq; corp^{us}
 pus etiam sine occasione laborat, crura torpent, febricula
 exigua affligunt. His itaq; cognitis, uentrem emolli
 re oportet, non medicamentis, sed uictu. Tutius enim
 est uti iis, quibus nullus error committi potest, ut pote
 betis nullæ incoctis, aliis elixis, maluis, lapatho, Mercu
 riali herba, et ex melle confectionibus. Omnia siquidē
 alio subducendæ sunt. Si aliquod ē signis intendatur,
 enici succum omnibus decoctis admiscere oportet, ut
 quæ suauiora & sine periculo sint. Iani & læuis brasica
 in aqua largiore cocta, eiusq; succus ad heminas quas
 tuor potus cū melle & sale, utiis est: uel ciceris aut erui
 decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet.
 Qui nullam eiusmodi signorum rationem habent, ii
 his morbis tentari solent, a lui profluuiio, intestinorum
 torminibus, eorumq; læuitate, ilio, coxendice, febre ter
 riana, podagra, apoplexia, hæmorrhoidibus, morbo ar
 ticulari. A uesica qui nascuntur morbi, hæc dabunt sig
 gna: pleni ex cibo modico esse uidentur, inflationes uē
 tris urgent, ructus, pallor totius corporis, somni graues,
 urina liuida & uix erumpens, naturalia tument. Quum
 itaque huiusmodi notæ apparuerint, odoratis urinam
 cientibus tutissime occurrere malo oportet. Itaq; fœni
 culi apli q; radices, uino albo odorato madefacito, atq;
 que huius diluti cyathos duos, mane ieiuno singulis die
 bus propinabis cum aqua: item dauci* myrti, helenii,
 quodcunq; horum habueris (nam omnia proficiunt)
 aquam exhibebis: ad hæc aqua ciceris macerati cum
 uino, idē efficit. Qui hæc signa negligunt, hos morbos
 expectent, aquam inter cutem, lienem magnum, iecoris
 dolores, calculos, renū cruciatus, urinæ stillicidiū & uen
 tris tumore. In oibus huiusmodi indicis infantes sane,
 leuiori: adultos, acriore curatione traclabimus. Caterū
 anni solstitia in quibus hæc solent ingruere, silentio præ
 termittenda non sunt. sed quæ in singulis alimenta con
 ueniant, paucis exequemur, auspiciati ab hyemali.

SOLSTITIVM

*Græce
 erat σμυρ
 νης pro
 myrtis

LIBER SECVNDVS 33
SOLSTITIVM HYEMALE.

Solstitium itaq; hyemale usq; ad uernum æquinoctium, auget in hominibus destillatiōes humiditatesq; ac propterea calidioribus uti cibis, pleniori potu ac meracior re, atq; ex origano bibere oportet, nec nō ueneri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium, nonaginta.

ÆQUINOCTIVM VERNVM.

Hoc tempore pituita in hominibus crescit, & dulcis sanies sanguinis usq; ad uergiliarum ortum, eoq; tunc maxime succosa acrisq; assumi debent, corpus exerceri, uenus tutissima est. Sunt autem ad usq; uergiliarum ortū dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM EXORTVS.

Hoc tempore bilis atra augetur, amaraq; sanies, usq; ad æstium solstitium, dulcia tunc quæ alui moueant, conueniunt, uenus inutilis est, hinc ad solstitiū æstium dies quinq; & quadraginta existunt.

SOLSTITIVM ÆSTIUM.

Hoc anni tempus atrā bilē ad usq; æquinoctiū autūnale promouet, quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendum est: uenus perniciofa: aut innocentius saltem quæ de ea præscripsimus adhibeto. Porro sunt ad æquinoctiū autūnale, dies tres & nonaginta.

ÆQUINOCTIVM AUTVMNALE.

Hæc anni pars pituitæ copiam generat, tenuesq; defluxiones, donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere, atq; acerrima, maximeq; succosa assumere, uomitu non sollicitari, exerceri, atq; concubitum uitare. Numerantur ad uergiliarum occasum dies sex & quadraginta.

VERGILIARVM OCCASVS.

Hoc tempore pituita ad usq; brumā in hominibus redudat, quā ob rem acerbissima quæq; uinum suauissimū, assumere oportet, pinguisq; uti & exercitari. Sunt autem ad solstitium hyemale dies quinq; & quadraginta.

Primi libri Finis.

PAV. ÆGIN,

E